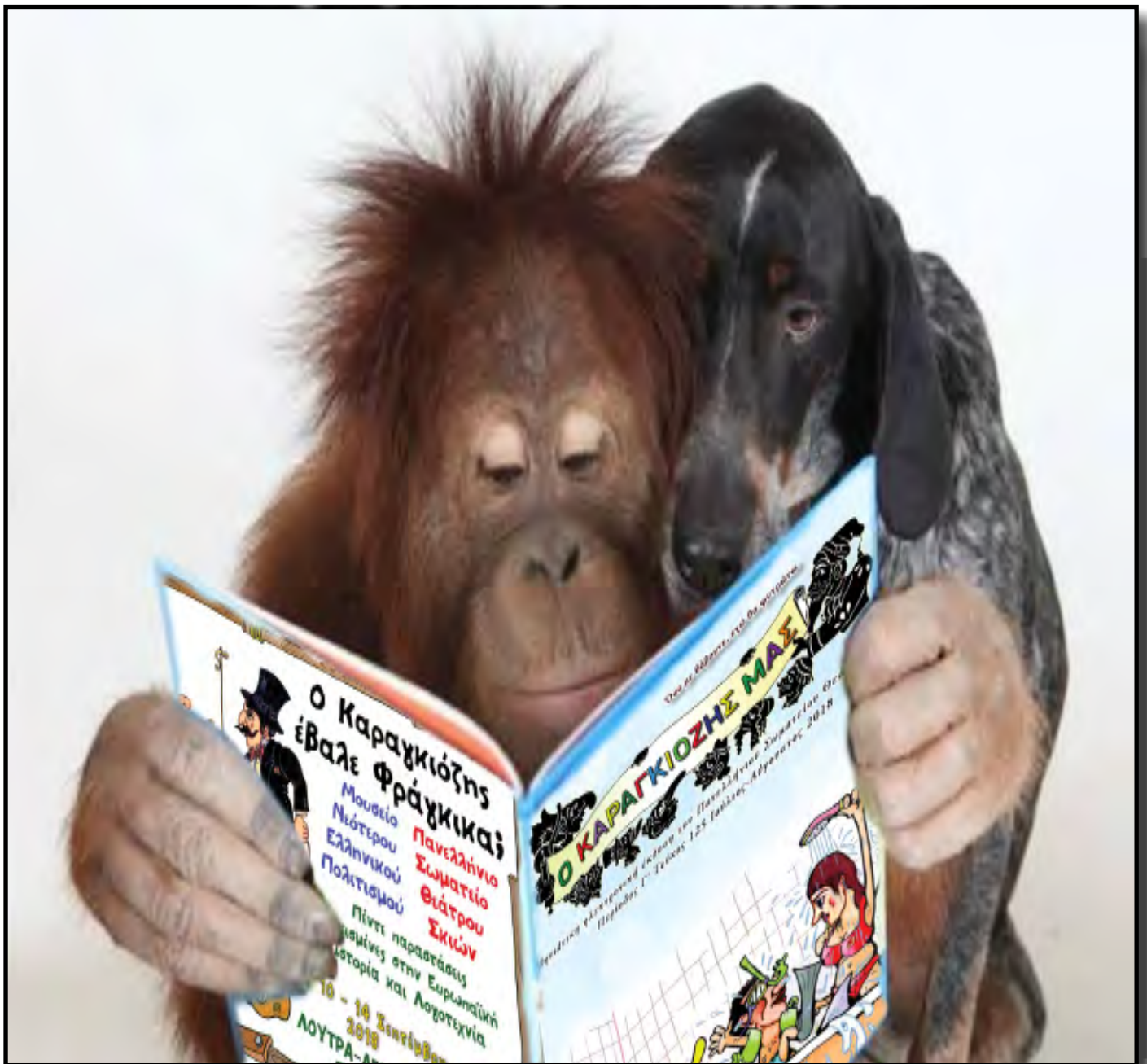

Όσο με θάβουνε, εγώ θα φυτρώνω

Μηνιαία ηλεκτρονική έκδοση του Πανελλήνιου Σωματίου Θεάτρου Σκιών
Περίοδος Γ' Τεύχος 126 Σεπτέμβριος 2018

Τ Ο Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α

Τετάρτη
12 Σεπτεμβρίου 2018
Πάνος Καπετανίδης
«Ο Καραγκιόζης στη Σελήνη»

Πέμπτη
13 Σεπτεμβρίου 2018
Σωκράτης Κοτσορές
«Η Γενοβέφα»

Παρασκευή
14 Σεπτεμβρίου 2018
Μιχάλης Ταυλάτος
«Ο Καραγκιόζης
δια της βίας γιατρός»

Σάββατο
15 Σεπτεμβρίου 2018
Χρήστος Πατρινός
«Το Ιστορικό ΘΧΙ του '40»

Κυριακή
16 Σεπτεμβρίου 2018
Άγγελος Αλιμπέρτης
«Ο αόρατος άνθρωπος»

Ο Καραγκιόζης έβαλε Φράγκικα;

Μουσείο Πανελλήνιο
Νεότερου Σωματείο
Ελληνικού Θεάτρου
Πολιτισμού Σκιών

Πέντε παραστάσεις
Βασισμένες στην Ευρωπαϊκή
Ιστορία και Λογοτεχνία

Από 10 - 14 Σεπτέμβρη
2018

ΛΟΥΤΡΑ-ΑΕΡΗΔΕΣ
ΠΛΑΚΑ

2018
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΤΟΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ
ΚΑΘΡΟΝΟΜΙΑΣ
#EuropeForCulture

2ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ «Ένα σπίτι για τον Καραγκιόζη» Απομαγνητοφώνηση ομιλίας: Θωμάς Αθ. Αγραφιώτης **ΤΑΚΗΣ ΚΩΣΤΙΔΑΚΗΣ** ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΚΙΩΝ «Σύντομη παρέμβαση»

Πολύ λίγα πράγματα, ένα λεπτό δεν θα κρατήσει αυτό που θα πω, θέλω κάποια πράγματα να μην περάσουν απαρατήρητα και έπειτα το λόγο θα πάρει για μία μικρή παρέμβαση και ο Ιάσων Μελισσηνός και θα κλείσει, έπειτα, ο Πρόεδρος, για ό,τι έχει να επισημάνει. Τι ήθελα να πω!

Για την Νέα Ιωνία. Πραγματικά, συγκινήθηκα από τις εικόνες και τα στοιχεία, που μας έδωσε ο **Τάσος ο Κούζαρος**.

Μπορώ να καυχίμαι ότι μιλάμε στον απολογισμό του Σωματείου και μιλάμε για έξι εκθέσεις ότι έχουνε γίνει όλα αυτά τα χρόνια, οι τρεις έχουνε γίνει στην Νέα Ιωνία, οι δύο έχουνε γίνει στο Κερατσίνι και η μία στην Αθήνα.

Πώς λένε; **Τυχαίο; Δεν νομίζω!** Και δεν μετράω τη σημερινή έκθεση. Ακόμα! Αυτό που περνάει λίγο απαρατήρητο.

Τη σφραγίδα. Την αναμνηστική σφραγίδα για τα εβδομήντα χρόνια του Σωματείου μας. Δηλαδή περίπου πριν τριάντα χρόνια, κάπου τόσο. Πάλι αυτό έγινε στην Νέα Ιωνία, με το ταχυδρομείο της Νέας Ιωνίας, στον Ιωνικό Σύνδεσμο. Ακόμα!

Η ομιλία του **Θωμά του Αγραφιώτη** ανέφερε την εφημερίδα, που βγήκε αυτά τα τελευταία δέκα χρόνια, που ήταν ηλεκτρονική. Από αυτήν την εφημερίδα, έχει δημοσιεύσει το «**Λυχνάρι**», ένα περιοδικό, που έβγαινε, του Ιωνικού Συνδέσμου, έντεκα κείμενα για το Θέατρο Σκιών, για τον Καραγκιόζη στον Ελληνικό Κινηματογράφο. Δηλαδή, πάλι, η Νέα Ιωνία ήτανε παρόσα.

Λοιπόν, τελειώνοντας, ήθελα να πω για την εφημερίδα, φυσικά δεν είναι ευθύνη του Θωμά ότι αναφέρθηκε στα δέκα τελευταία χρόνια, να ρισκάρω να πω ονόματα, αλλά όταν βγήκε η πρώτη εφημερίδα, σε πολύ δύσκολες εποχές, σε πάρα πολύ δύσκολες εποχές, η πρώτη έντυπη εφημερίδα, που δεν είχαμε ούτε κομπιούτερ, ούτε έτσι, ούτε αλλιώς, τα λάθη επαναλαμβανόμενα, με σχέδια, λοιπόν, του **Γιάννη του Νταγιάκου**, με κάποιους ανθρώπους, με την προτροπή, αν θέλετε, με τις ιδιορρυθμίες του **Γιώργου του Χαρίδημου**, βγάλαμε το πρώτο τεύχος. Καλά είναι, κάποια στιγμή, νομίζω ότι έχω εγώ, ακόμα μπορεί να έχω και τα πρωτόλεια, τα κείμενα, ας πούμε, του **Νίκου του Λέκκα**, παράδειγμα, για να τα περάσουμε στην εφημερίδα.

Γιατί καλά είναι αυτά που κάνουμε τώρα, δεν το συζητώ, έτσι; Αλλά πρέπει να θυμόμαστε και λίγο τα προηγούμενα.

Υπεύθυνος Απομαγνητοφώνησης: Θωμάς Αθ. Αγραφιώτης

«ΤΟ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΚΙΩΝ»

του Θωμά Αθ. Αγραφιώτη

Α'

Μιλώντας για τη θρησκεία και το θρησκευτικό φαινόμενο στον ελληνικό κινηματογράφο, ο νους μας κατευθύνεται, αναπόφευκτα, στο χριστιανικό (και κατ' επέκταση, στο ορθόδοξο) στοιχείο, καθώς (σχεδόν στο σύνολό του) ο ελληνικός κινηματογράφος έδρασε μέσα στα πλαίσια ενός εθνικού κινηματογράφου, εντός των ορίων του ελληνικού κράτους. Η μελέτη του (ορθόδοξου χριστιανικού) θρησκευτικού φαινομένου στον ελληνικό κινηματογράφο, αρχίζει από το 1950 και εξής, δηλαδή μετά από τον Εμφύλιο Πόλεμο και κατά τη διάρκεια μιας εποχής, κατά την οποία ο ελληνικός κινηματογράφος γίνεται βιομηχανία, με κύριο εκπρόσωπο την κινηματογραφική βιομηχανία του **Φιλοποίμενα Φίνου** και της **Φίνος Φιλμ** και νικώντας, με σχετική ευκολία, το κυρίαρχο μέχρι τότε θέαμα (της βιοτεχνίας) του νεοελληνικού λαϊκού Θεάτρου Σκιών. Όσο για το πρώτο μισό του 20ού αιώνα, η πλήρης αλήθεια είναι ότι ο τότε ελληνικός κινηματογράφος παρέμεινε σε πολύ χαμηλά επίπεδα, τόσο ως προς την τέχνη, όσο και ως προς την τεχνική του, ίσως και λόγω των πολλών συνεχόμενων πολεμικών αναταραχών που πέρασε η χώρα, μέχρι την οριστική εδαφική ολοκλήρωσή της, στα τέλη της δεκαετίας του 1940.

Ωστόσο, ακόμα και κατά τη διάρκεια αυτής της κάπως πρωτόλειας περιόδου, δηλαδή κατά το πρώτο μισό του εικοστού αιώνα, ο ελληνικός κινηματογράφος είχε ήδη αρχίσει, σιγά-δειλά, να οριοθετεί τη σχέση του με το θρησκευτικό φαινόμενο. Η πρώτη εμφάνιση των κινούμενων (με πολύ μεγάλη ταχύτητα) διαδοχικών εικόνων πάνω στο κινηματογραφικό πανί δημιούργησε στους πρώτους θεατές του κέντρου των Αθηνών πολύ περίεργα συναισθήματα, κατά τα τέλη του 19ου αιώνα, όπως αναφέρει ο σκηνοθέτης **Φρίζος Ηλιάδης** το έτος **1960**, στον πρόλογο του βιβλίου του **«Ο Ελληνικός Κινηματογράφος»**: *«Η παράσταση κινούμενων εικόνων φαίνεται ότι κατεπτόησε το κοινό, γιατί πολλοί ελιποθύμησαν, ένας δε εφημέριος με επιστολή του στον τύπο της εποχής, εξόρκιζε τους Αθηναίους να μποϋκοτάρουν αυτό το “θαύμα του διαβόλου”. Στις επόμενες προβολές οι θεαταί ελιθοβόλησαν την οθόνη. Ύστερα συνήθισαν».*

Η ανωτέρω περιγραφή παρουσιάζει έναν καθαρά ανορθολογικό τρόπο αντιμετώπισης του κινηματογράφου από το κοινό, μέσα από μια μεταφυσική προσέγγιση, η οποία ταύτιζε το νέο θέαμα με το απόλυτο κακό, ως προς την τεχνική του. Σύντομα όμως, αυτό το «**διαβολικό**» θαύμα μαζικής επικοινωνίας θα αποδειχτεί ότι μπορεί να πραγματεύεται και κάπως πιο θεάρεστα θέματα ευλαβούς θρησκευτικού περιεχομένου.

Ως μέσο αναπαράστασης της κίνησης και, πιο συγκεκριμένα, των γεγονότων της επικαιρότητας, ο τότε βωβός ελληνικός κινηματογράφος ενημερώνει το κοινό, εκτός των άλλων, και για γεγονότα που έχουν να κάνουν με τη θρησκευτική ζωή, όπως, π.χ., με ζουρνάλ με εικόνες από το Άγιο Όρος των αρχών του 20ού αιώνα ή με το «**Ανάθεμα του Ελευθερίου**

Βενιζέλου», το οποίο κινηματογραφήθηκε από τον **Ούγγρο Ζόζεφ Χεπ.**

Ο Ζόζεφ Χεπ, που ζούσε στην Ελλάδα, αντιμετώπισε τη δραστική επέμβαση της τότε λογοκρισίας και εξορίστηκε για το γύρισμα αυτής της ταινίας. Για την ιστορία, ο τότε Μητροπολίτης Αθηνών **Θεόκλητος Μηνόπουλος** και οι οπαδοί του Βασιλιά Κωνσταντίνου είχαν προχωρήσει στο ανάθεμα του Βενιζέλου, ο οποίος (κατά τον Εθνικό Διχασμό) αποκαλούνταν με το όνομα **«Σατανάς»** από τους αντιπάλους του και απεικονιζόταν με δύο διαβολικά κέρατα στις αντιβενιζελικές αφίσες τους.

Εκτός από τη ρεαλιστική κινηματογράφιση της αναπαράστασης της κίνησης και των γεγονότων στα τότε **«Επίκαιρα»**, που μπορούμε να χαρακτηρίσουμε και ως **«ντοκιμαντέρ»**, υπάρχει και μια ακόμη (ραγδαία ανερχόμενη) μορφή κινηματογραφικής τέχνης που δεν είναι άλλη από τις ταινίες μυθοπλασίας. Κατά τη διάρκεια των πρώτων νηπιακών βημάτων του ελληνικού κινηματογράφου, οι Έλληνες σκηνοθέτες και παραγωγοί είχαν το ρίσκο να βουτηξουν, αμέσως, στα βαθιά νερά, επιλέγοντας την κινηματογράφιση των Παθών του Χριστού, δύσκολων θεμάτων δηλαδή, με το φιλμ **«Ο Ανήφορος του Γολγοθά» (1917) του Δήμου Βρατσάνου.**

Στο σημείο αυτό, αξίζει να παραθέσουμε μία σπαρταριστή διήγηση του **Δημήτρη Ψαθά**, έτσι όπως την προλογίζει και την παρουσιάζει ο Γιάννης Σολδάτος, στον πρώτο από τους έξι τόμους της σειράς: **«Η Ιστορία του Ελληνικού Κινηματογράφου»** (εκδ. Αιγόκερως, Αθήνα 1988, σ. 32-33), για τον **«Ανήφορο του Γολγοθά»**, κλείνοντας την αναφορά μας με ένα σχόλιο του Σολδάτου από κατοπινή επανέκδοση της Ιστορίας του:

«Ξεκίνησαν τον Ανήφορο του Γολγοθά, φιλοδοξώντας να αναπαραστήσουν τα πάθη του Χριστού. Οι πληροφορίες για την τύχη της ταινίας, αν ολοκληρώθηκε και τι απήχηση είχε, δεν έχουν και τόσο αξία, όση νομίζω έχει ένα χρονογράφημα του Ψαθά στα

Νέα της 11ης Αυγούστου του 1954, που ανάμεσα στα άλλα δίνει και μια εύθυμη νότα για τις γραφικές στιγμές εκείνου του κινηματογράφου μας.

“Ανάλογη ιστορία με αφηνίασμα αλόγων συνέβη κάποτε και στην Αθήνα, όταν ένας μεγαλόπνευστος εγχώριος σκηνοθέτης αποφάσισε να γυρίσει Τα Πάθη του Χριστού. Στρατολόγησε, λοιπόν, μερικούς άνεργους ηθοποιούς, ανάμεσα στους οποίους ένας λέτσος με ευγενική όμως φάτσα, κρίθηκε κατάλληλος για το ρόλο του Χριστού. Το μνημείο του Φιλοπάππου επρόκειτο να παραστήσει τον Γολγοθά και εκεί θα γινόταν η Σταύρωση.

Τραβούν, λοιπόν, τον ανήφορο μερικοί φουκαράδες ηθοποιοί, ντυμένοι Ρωμαίοι στρατιώτες, πάνω σε κάτι ψωραλέα άλογα που κατάφερε να εξοικονομήσει ο επιχειρηματίας της ταινίας. Όσο για τον Χριστό, του φόρεσαν γένια και μουστάκια, τον ντύσαν μία χλαμύδα και του φορτώσανε κάτι αβάσταχτα καδρόνια, που παρίσταναν το σταυρό, κάτω από τα οποία ο υποτιθέμενος Χριστός βογκούσε και στέναζε καταγανακτισμένος:

- *Κοψομεσιάστηκα, ρε μπαγάσηδες!*

Επιπλέον, ο σκηνοθέτης στρατολόγησε μερικά αλανάκια και συνέστησε να πετάνε πέτρες στον Χριστό, για να δοθεί εντονότερος ο χαρακτήρας του μαρτυρίου. Και όσο μεν τα αλανάκια πετούσαν πέτρες, το πράγμα πήγαινε και ερχόταν. Αλλά τα αλανάκια βρήκαν το πράγμα διασκεδαστικό και άρχισαν να πετάνε πέτρες πιο μεγάλες, σηματοδύοντας στο κεφάλι τον Χριστό.

- *Μην πετάτε, ρε μπαγάσικα, στο κεφάλι! φώναζε έξαλλος ο Χριστός.*

Αλλά τα αλανάκια δεν εννοούσαν να συμμορφωθούν και αφού έφαγε μερικές χοντρές πέτρες ο υποδουόμενος τον Χριστό ηθοποιός, καταγανακτισμένος πέταξε τα καδρόνια του και όρμησε να κυνηγήσει τα μικρά, ουρλιάζοντας:

- *Τώρα θα σας πάρει ο διάολος τη μάνα και τον πατέρα!*

Τα αλανάκια τότε το βάλανε στα πόδια, τα άλογα με τους λέτσους αφηνίασαν και πήραν τον

κατήφορο κατατρομαγμένα, φτάνοντας μέχρι του Μακρυγιάννη, όπου είδε ο κόσμος και τρόμαξε. Τρέξανε και οι αστυφύλακες:

- Τι είστε εσείς;
- Ρωμαίοι στρατιώτες!
- Τι έκανε λέει;
- Πηγαίναμε να σταυρώσουμε τον Χριστό στον Φιλοπάππου και πάθαμε λαχτάρα.

Φυσικά τους πήγαν όλους μέσα για τη διασάλευση της δημοσίας τάξεως και το γύρισμα της ταινίας (ευτυχώς άλλωστε) ματαιώθηκε»».

Τέλος, ο Σολδάτος θα προσθέσει ότι «η ταινία δεν ολοκληρώθηκε ποτέ. Κατέληξε, όπως ήταν φυσικό, σε θεαματικό φιάσκο, διασκεδάζοντας τους πέριξ του Φιλοπάππου (Γολγοθάς) παροικούντες, που απόλαυσαν αλλόφρονες Ιουδαίους, Ρωμαίους, άλογα, Χριστούς και Παναγίες, να τρέχουν στους δρόμους, δημιουργώντας αποκριάτικη ατμόσφαιρα».

Πέρα από τις ανωτέρω κινηματογραφικές περιπέτειες των πρώτων δεκαετιών του 20ού αιώνα (σε σχέση με τα θρησκευτικά ζητήματα), μία πιο σοβαρή ενασχόληση με το θέμα του θρησκευτικού

φαινομένου (στον ελληνικό κινηματογράφο) θα έπρεπε να περιμένει τις αρχές του 1950 και εξής, για μία πιο καλλιτεχνική αντιμετώπιση της θεματικής αυτής από τους ίδιους τους σκηνοθέτες. Ωστόσο, η Ελλάδα δεν κατάφερε, ούτε και κατά την περίοδο αυτή, να δημιουργήσει ένα φιλοσοφημένο και ποιοτικό σινεμά θρησκευτικού περιεχομένου, στα επίπεδα, π.χ., ενός Μπέργκμαν ή ενός Ταρκόφσκι. Ας πιάσουμε, όμως, το νήμα από το 1950 και εξής:

Ο ελληνικός κινηματογράφος της δεκαετίας του 1950 και του 1960 βασίστηκε σε πολύ συγκεκριμένες θεματικές: κωμωδίες, μελοδράματα, κοινωνικά δράματα, βουκολικές ταινίες και μιούζικαλ. Στις θεματικές αυτές, το θρησκευτικό φαινόμενο δεν είχε τις κατάλληλες προϋποθέσεις και τις σωστές βάσεις, για να καλλιεργηθεί και να κινηματογραφηθεί με προοπτικές ποιότητας και επιτυχίας. Η δράση των περισσότερων από τις παραπάνω ταινίες διαδραματιζόταν μέσα στη μεγάλη πόλη, δηλαδή στην Αθήνα, όπου οι εκπρόσωποι του Ιερού Κλήρου χανόντουσαν μέσα στην αστυφιλία και την πληθυσμιακή αύξηση της αστικής μάζας, με άμεσο αποτέλεσμα να κινηματογραφούνται μόνο ως λειτουργοί των Μυστηρίων ενός γάμου, μιας βάφτισης ή μιας κηδείας, κατά την εξέλιξη ενός έργου.

Η μόνη περίπτωση κατά την οποία ο Ιερός Κλήρος παίζει έναν πιο πρωταγωνιστικό ρόλο στο κινηματογραφικό πανί, είναι οι περιορισμένες σε αριθμό κωμωδίες και μελοδραματικές ταινίες, που εξελίσσονται στην επαρχία, όπως επίσης και οι βουκολικές ταινίες. Στις ταινίες αυτές και μέσα στα αυστηρά ηθογραφικά πλαίσια, σκιαγραφούνται ολοκληρωμένοι χαρακτήρες από Ιερείς, οι οποίοι έχουν «εντυπωθεί» στη συλλογική, εθνική κινηματογραφική μνήμη μας. Μία από τις πιο χαρακτηριστικές περιπτώσεις είναι ο Ιερέας της κλασικής ταινίας «**Μανταλένα**» (1960) του Ντίνου Δημόπουλου, που τον υποδύεται έξοχα ο Παντελής Ζερβός, δίνοντας μία πλήρως ισορροπημένη κωμική και δραματική ερμηνεία.

Ο παπάς της τοπικής εκκλησίας βιώνει τον πόλεμο μεταξύ των δύο αντίπαλων οικογενειών του νησιού, που έχουν βάρκα και ανταγωνίζονται για το ποια από τις δύο οικογένειες τελικά θα επιβιώσει, κρατώντας το μονοπώλιο, καθώς δύο βαρκάρηδες δεν χωράνε στο ίδιο νησί. Ο παπα-Φώτης, έχοντας βιώσει (και επιβιώσει από) έναν παρόμοιο και παλιότερο ανταγωνισμό μεταξύ των δύο παπάδων του νησιού, προσπαθεί (με κάθε τρόπο) να κρατήσει τις ισορροπίες και να βοηθήσει την οικογένεια της ορφανής βαρκάρισσας Μανταλένας. Μέσα από τις αυθαίρετες συχνά, αλλά πάντοτε έντιμες θεολογικά (και λογικά) παρεμβάσεις του, ο παπα-Φώτης δίνει τις σωστές λύσεις, μέσα από το Μυστήριο του γάμου και της εξομολογήσεως και μέσα από την τέλεση του Αγιασμού των Υδάτων.

Παρόμοια αυθεντικός χαρακτήρας παπά τοπικής κοινότητας, πάλι νησιού (συνεπώς επαρχίας), είναι ο Ιερέας της κωμωδίας **«Ου Κλέψεις» (1965)** του Δημήτρη Δαδήρα, που τον υποδύεται ο υπέροχος Θόδωρος Έξαρχος. Πιο αυστηρός, λιγότερο κωμικός, φαινομενικά πιο απρόσιτος, αλλά το ίδιο στοργικός με τον Παντελή Ζερβό της Μανταλένας, ο παπάς στο **«Ου Κλέψεις»** εγκαταλείπει το ποίμνιό του, όταν διαπιστώνει ότι το ποίμνιο αυτό δεν πειθαρχεί στις εντολές του για την πάταξη της κακιάς συνήθειας της κλοπής. Στο τέλος της ταινίας, όμως, αποδεχόμενος την τελική, οριστική και πραγματικά ειλικρινή συγγνώμη του συνόλου της κοινότητας, θα στρέψει το βλέμμα του στους ουρανούς και θα επιστρέψει στο χωριό. Από κοντά, στην εξέλιξη της ταινίας, συνδράμει η Θεία Λειτουργία, η Ιερά Εξομολόγηση, όπως επίσης και το μοιρολόι με την κηδεία του Πρωτοκλέφτη του χωριού, δείχνοντας την άρρηκτη σχέση της τοπικής κοινότητας με τη λειτουργική παράδοση και ζωή της Εκκλησίας.

Οι Ιερείς, επίσης, έχουν μία δυναμική κινηματογραφική παρουσία σε ταινίες φουστανέλας, συνεπώς και πάλι στο χώρο της επαρχίας, με πιο αξιομνημόνευτες περιπτώσεις τα λεγόμενα «μπαρουτοκαπνισμένα ράσα» της Επανάστασης του 1821. Πιο γνωστή περίπτωση είναι, αναμφίβολα,

ο Δημήτρης Παπαμιχαήλ ως **«Παπαφλέσσας» (1970)**, στην ομώνυμη ταινία του Ερρίκου Ανδρέου. Δίπλα του, ο Λαυρέντης Διανέλλος πλάθει έναν πολύ συμπαθητικό παπα-Γιώργη, που πέφτει ένδοξα, μαζί με τον αρχηγό του, κατά τη μάχη στο Μανιάκι. Στην ίδια ταινία επίσης, ξεχωρίζει και ο βλοσυρός Θεόδωρος Μορίδης ως ιδανικός Παλαιών Πατρών Γερμανός. Ο Λαυρέντης Διανέλλος αναλαμβάνει, επίσης, έναν ακόμα ιερατικό ρόλο αυτοθυσίας και στην ιστορική ταινία **«Σουλιώτες» (1972)** του Δημήτρη Παπακωνσταντή, ως ο καλόγερος Σαμουήλ που ανατίναξε το Κούγκι, ενώ ο Θόδωρος Έξαρχος μυεί (και πάλι ως ένας εκπρόσωπος του Ιερού Κλήρου) την Τζένη Καρέζη, για να γίνει μέλος της Φιλικής Εταιρείας, ως Μαντώ Μαυρογένους στο ομώνυμο φιλμ (1971) του Κώστα Καραγιάννη.

Ιδιαίτερη αναφορά ως προς το θέμα της σχέσης του ελληνικού κινηματογράφου με το θρησκευτικό φαινόμενο, πρέπει να γίνει και στην περίπτωση του σκηνοθέτη Γρηγόρη Γρηγορίου, ο οποίος τόλμησε να προσεγγίσει, με άρτιο τρόπο, την «ευαίσθητη» θρησκευτική θεματική: Σε ένα από τα καλύτερα έργα του Γρηγορίου λοιπόν, στην ταινία **«Διωγμός» (1964)**, ο Μάνος Κατράκης υποδύεται, με συγκινητικά ειλικρινή τρόπο, έναν Ιερέα που «ακουμπάει τα Άγια Σκεύη, τα μόνα που σώθηκαν από το διωγμό, στη νέα γη της προσφυγιάς», όπως γράφτηκε σε κριτική εκείνης της εποχής. Από την άλλη, και πάλι με τον Κατράκη σε παρόμοιο ρόλο «υπέργερου ασκητή» Ιερωμένου, ο Γρηγορίου αξιοποιεί το θρησκευτικό περιβάλλον ενός ορθόδοξου μοναστηριού, στην περιπέτεια **«Ο Αδερφός Άννα» (1963)**, στοχεύοντας στη γνήσια ατμόσφαιρα, όπως τονίζει και ο ίδιος στην αυτοβιογραφία του, μέσα από επαγγελματική ευσυνειδησία.

Αναμφίβολα όμως, η αντιπροσωπευτικότερη ταινία

θρησκευτικού περιεχομένου του Γρηγορίου είναι «**Ο Άγιος Νεκτάριος**» (1969), με ένα σενάριο που αξιοποιεί μία μελοδραματική υπόθεση, γύρω από το βίο του Αγίου Νεκταρίου. Το έργο αυτό δεν έχει τόσο αξία ως προς τις ποιοτικές καλλιτεχνικές του δάφνες, καθώς ο Γρηγόριος έχει γυρίσει και πολύ καλύτερες ταινίες, αλλά αυτό που έχει σημασία είναι το αστικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο έχει τοποθετήσει ο σκηνοθέτης μία ταινία θρησκευτικού περιεχομένου και μάλιστα στον κεντρικό θεματικό πυρήνα του σεναρίου. Το ανωτέρω αστικό πλαίσιο είχε φιλοξενήσει ένα ακόμα θαύμα, το οποίο διάνθιζε και έκλεινε την ιστορία της ταινίας «**Το τελευταίο Ψέμα**» (1958) του Μιχάλη Κακογιάννη, όταν η Έλλη Λαμπέτη πηγαίνει στην Τήνο τον άρρωστο γιο της νεκρής Ελένης Ζαφειρίου. Η περίπτωση αυτή, όμως, αν και προηγείται χρονολογικά, λειτουργεί ως ένα υποσύνολο στο συνολικό σενάριο και δεν θα μπορούσε να νοηθεί (παρά μονάχα αποσπασματικά) ως πλήρης κινηματογραφική αξιοποίηση του θρησκευτικού φαινομένου.

Ιδιαίτερα δυναμική, επίσης, υπήρξε η μελοδραματική αξιοποίηση του θρησκευτικού φαινομένου, με σκοπό «το κλάμα για το κλάμα» και την εμπορική εκμετάλλευση του κοινού. Οι περιπτώσεις βαρύγδουπων μελοδραματικών ταινιών με θεολογικό περιεχόμενο, όπως, π.χ., «**Από τα Ιεροσόλυμα με αγάπη**» (1967) του Γιώργου Παπακώστα ή «**Το Θαύμα της Μεγαλόχαρης**» (1965) του Κώστα Στράντζαλη κτλ., οδηγούν, τελικά, σε μία μάλλον υποβαθμισμένη και καθαρά εμπορική αξιοποίηση του θρησκευτικού φαινομένου, δίχως «δάφνες» κινηματογραφικής ποιότητας.

Αυτό που έχει σημασία είναι ότι αυτά τα θέματα εντάσσονται μέσα σε σταθερό αστικό πλαίσιο, στο οποίο, όμως, όπως προείπαμε, ο Ιερός Κλήρος χάνεται μέσα στη δίνη της πρωτεύουσας και της αστυφιλίας, περιορισμένος μονάχα στα αυστηρά ιερατικά του καθήκοντα και χωρίς ξεκάθαρη ποιμαντική και κοινωνική δράση. Η ευσέβεια του Ανάργυρου (Βασίλης Λογοθετίδης) στην «**Κάλπικη Λίρα**» (1955) του Γιώργου Τζαβέλλα περιορίζεται σε ειλικρινή σταυροκοπήματα και φιλανθρωπικές πράξεις της καθημερινότητας στον ψευτοτυφλό (Μίμης Φωτόπουλος). Από την άλλη, για το σαρκικό αμάρτημά του με την κυρία Φιφή (Ιλνα Λιβυκού) και την «εγκληματική» πράξη της μίας κάλπικης λίρας που έφτιαξε, ο Ανάργυρος εξομολογείται μπροστά στην εικόνα των Αγίων Αναργύρων που τον προστάτευαν και χωρίς την παρουσία παπά, η δράση του οποίου δεν χωράει εύκολα μέσα στα ανωτέρω αστικά πλαίσια. Ο Τζαβέλλας κεντάει με το προπατορικό αμάρτημα (Λογοθετίδης-Αδάμ, Λιβυκού-Εύα και Βαγγέλης Πρωτοπαπάς-Οφισ), όπως ακριβώς ο τρελός Χρήστος Τσαγανέας «παίζει» με την έννοια του Μεσσία στον σατιρικό εφιάλτη «**Οι Γερμανοί ξανάρχονται**» (1948) του Αλέκου Σακελλάριου, μιλώντας για τη Δικαιοσύνη (Παλαιά Διαθήκη) και την Αγάπη (Καινή Διαθήκη) ως θεμέλια της ευτυχίας και κάνοντας έκκληση για ειρήνευση.

Μία κοινωνιολογική προσέγγιση της ελληνικής κοινωνίας, κατά τις δεκαετίες του 1950 και του 1960, θα μπορούσε να δικαιολογήσει την απουσία του Ιερού Κλήρου από τις ελληνικές κινηματογραφικές ταινίες, που διαδραματίζονται στο κλεινόν άστυ. Αυτό διότι πρόκειται για μία εποχή, κατά την οποία κυριαρχούσαν στην Ελλάδα, με τη δράση τους, οι λεγόμενες χριστιανικές οργανώσεις, που σατιρίζονται μεν προσεκτικά από τους κωμωδιογράφους, αλλά με

ειρωνικό, παρά συμπαθητικό, τρόπο.

Η ταινία **«Να πεθερός, να μάλαμα» (1959)** του Μάριου Νούσια, βασισμένη στο θεατρικό έργο «Μικροί Φαρισαίοι» του Δημήτρη Ψαθά, είναι ένα έργο που κατακεραυνώνει τον δήθεν θεοσεβούμενο και ενταγμένο σε τέτοιες χριστιανικές οργανώσεις, Βασίλη Διαμαντόπουλο, ο οποίος τελικά θα ξεσκεπαστεί από τον πανέξυπνο γαμπρό του (Ντίνος Ηλιόπουλος). Από την άλλη, ο

Ηλιόπουλος αναλαμβάνει έναν παρόμοιο «φαρισαϊκό» ρόλο στη μουσική κωμωδία **«Κάτι να καίει» (1964)** του Γιάννη Δαλιανίδη, ως αυστηρός κύριος Εξαρχόπουλος, που χρησιμοποιεί τις ίδιες οργανώσεις για προκάλυμμα των ερωτικών «αμαρτημάτων» του.

Απολαυστικότερος όλων, πάντως, παραμένει, χωρίς αμφιβολία, ο ανεπανάληπτος και ξεκαρδιστικός Βασίλης Αυλωνίτης ως μουλωχτός και «ταρτούφος» πρόεδρος του Ηθικοπλαστικού Συλλόγου «Πνεύμα και Ηθική», στο φιλμ **«Η Ωραία των Αθηνών» (1954)** του Νίκου Τσιφόρου.

Η ανωτέρω ανάλυση πιστοποιεί ότι ο παλιός λαϊκός και εμπορικός ελληνικός κινηματογράφος

της δεκαετίας του 1950 και του 1960, είχε αξιοποιήσει το θρησκευτικό φαινόμενο με έναν τρόπο αποσπασματικό και περιστασιακό, ηθογραφικό και μελοδραματικό, σατιρικό και κωμικό. Η εμφάνιση του λεγόμενου Νέου Ελληνικού Κινηματογράφου, από τις αρχές της δεκαετίας του 1970 και εξής, θα μπορούσε να δώσει στους τότε σκηνοθέτες το έναυσμα για μία διαφορετική ματιά, γύρω από τις ταινίες θρησκευτικού περιεχομένου. Όμως, ακόμα και στην περίπτωση αυτή, τα τελικά αποτελέσματα δεν ήταν και τόσο ενθαρρυντικά. Αναλυτικότερα:

Οι νεότεροι Έλληνες σκηνοθέτες εμβάθυναν σε έναν διαφορετικό κινηματογράφο, ο οποίος μέσα από το στοχασμό του, θα μπορούσε να οδηγήσει σε ταινίες παρόμοιου προβληματισμού με αυτόν του Ντράγιερ, του Μπέργκμαν ή του Ταρκόφσκι. Όμως, το πολιτικό πλαίσιο εκείνης της μεταπολιτευτικής εποχής, ήταν ιδιαίτερα έντονο, απόλυτο και με μία ιδιαίτερη κριτική στάση απέναντι στην ελληνική θρησκευτική παράδοση.

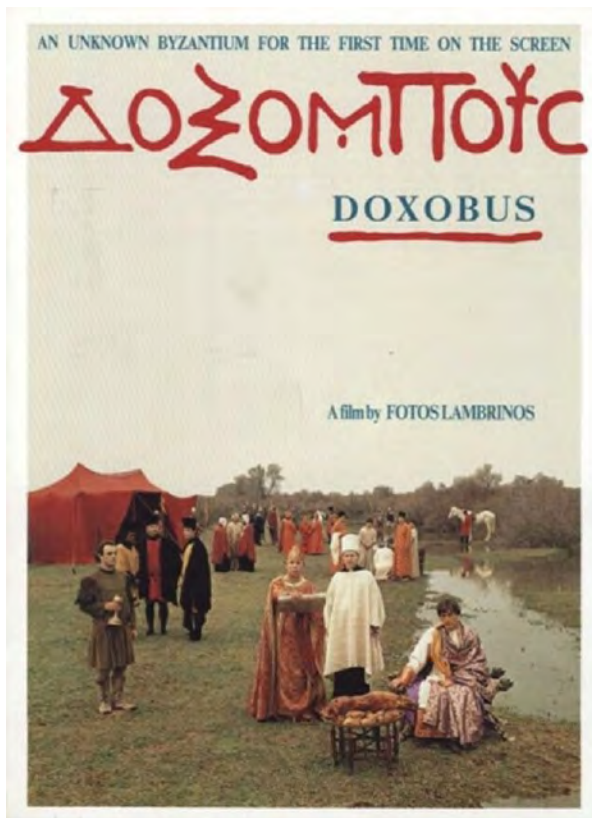
Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, η κινηματογραφική θεματική εκείνης της εποχής να κινηθεί περισσότερο προς πολιτικοποιημένα θέματα, με κοινωνικούς και κάπως ανατρεπτικούς προσανατολισμούς, δίνοντας έμφαση στο μετεμφυλιακό κλίμα και τις ρίζες του. Αυτό είχε ως συνέπεια οι όποιες θεολογικές ή μεταφυσικές ανησυχίες να μείνουν στο περιθώριο.

Επίσης, η έντονη πολιτικοποίηση της δεκαετίας του 1980 οδήγησε σε μία πολύ αυστηρή κριτική απέναντι στην επίσημη θρησκεία, όπως φαίνεται στην ταινία **«Μάθε, παιδί μου, γράμματα»**

(1981) του Θόδωρου Μαραγκού, στην οποία ο Ιερός Κλήρος βαπτίζεται ως ένα από τα αίτια της ελληνικής κακοδαιμονίας. Την ίδια στιγμή και σε αντίθεση με την προσεκτική σάτιρα των χριστιανικών οργανώσεων στις προηγούμενες δεκαετίες, ο ελληνικός κινηματογράφος και η μόδα της βιντεοκασέτας (κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980) επιδίδονται σε μια ανελέητη σάτιρα εναντίον του Ιερού Κλήρου, με εύλωτους τίτλους, όπως, π.χ., «**Αλλού παπάς κι αλλού τα ράσα του**»

(1983) του Τάκη Σιμονετάτου, «**Εθνική Παπάδων**» (1984) του Όμηρου Ευστρατιάδη κτλ.. Όμως, η πιο επιθετική και σκληρή κινηματογραφική αντιμετώπιση του θρησκευτικού φαινομένου είχε, ίσως, ως εφιαλτήριο την ταινία «**Ο Άγιος Πρεβέζης**» (1982) του Δημήτρη Κολλάτου, με την εξιστόρηση των

ερωτικών σκανδάλων ενός «ακόλαστου» Δεσπότη. Δεν έλειψαν, ωστόσο, και οι πιο χαλαρές κωμικές προσεγγίσεις των Ιερέων, όπως ο συμπαθητικός παπάς (Τώνης Γιακωβάκης), που κηρύττει τον «ορθό» δρόμο στον Σωτήρη Μουστάκα στην ταινία «**Ο Ροζ Γάτος**» (1985) του Γιάννη Χαρτοματζίδη.

Ως αντίβαρο στην παραπάνω κινηματογραφική παραγωγή, μπορεί να χαρακτηριστεί το γύρισμα (κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980) μίας σειράς ταινιών θρησκευτικού περιεχομένου, που θεωρούνται «ειδική κατηγορία» ντοκιμαντέρ και (κυρίως) ταινιών μυθοπλασίας. Οι ταινίες αυτές έγιναν γνωστές περισσότερο σε στενό κύκλο, ακόμα και με καθαρά ιδιωτικές προβολές, ενώ η δημόσια προβολή τους δεν ξεπέρασε τα όρια ενός μικρού κοινού. Από την άλλη, αποδείχτηκε μάταιη η απόπειρά τους να διακριθούν στα Φεστιβάλ Ελληνικού Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης και η προβολή τους αποσκοπούσε (απλώς και μόνο) στην τόνωση του θρησκευτικού συναισθήματος μέσω της τέχνης. Οι ταινίες αυτές, που γυρίστηκαν κυρίως από τις εταιρείες «Elpis Film» και «Ορθόδοξον Ίδρυμα ο Απόστολος Βαρνάβας», είχαν ως σεναριογράφους ανώνυμους Ιερείς και θεωρούνται, ακόμα και σήμερα, άγνωστες στο ευρύ κοινό. Αποτέλεσαν, όμως, σαφείς

απόπειρες ενός κινηματογράφου με αμιγώς θρησκευτικό χαρακτήρα, στο στυλ των «Κλασικών Εικονογραφημένων» και χωρίς ευρύτερες ποιοτικές και καλλιτεχνικές φιλοδοξίες ή αξιώσεις.

Από τις παραγωγές του Νέου Ελληνικού Κινηματογράφου, τέλος, ξεχωρίζουμε το «**Δοξόμπους**» (1987) του Φώτου Λαμπρινού, που αντλεί το υλικό του από τη βυζαντινή ιστορία, την ταινία «**Δεκαπενταύγουστος**» (2001) του Κωνσταντίνου Γιάνναρη (γύρω από την έννοια του θαύματος) και ιδίως, γύρω από την παρόμοια θεματική του θαύματος, το «**Τεριρέμ**» (1987) του Απόστολου Δοξιάδη. Το «Τεριρέμ» θα μπορούσε, ίσως, να λειτουργήσει και ως το ιδανικό

εφαλτήριο για ένα γόνιμο διάλογο γύρω από τις ελληνικές ταινίες θεολογικού προβληματισμού και περιεχομένου.

Η ανωτέρω άποψη σχετίζεται με το τελικό ευχολόγιο που εκφράζει ο κριτικός **Βασίλης Ραφαηλίδης**, στο σχετικό κινηματογραφικό σημείωμα που έγραψε για το συγκεκριμένο έργο και που δημοσιεύεται και στο βιβλίο του με τον τίτλο: **«Ελληνικός Κινηματογράφος»** των εκδόσεων «Αιγόκερως» με κριτικές ταινιών από το 1965 ως το 1995 (σ. 148-149):

«Παρά τη σαφέστατη και δηλωμένη τοποθέτηση του υπογραφόμενου ενάντια στις θρησκείες γενικά, και το χριστιανισμό ειδικότερα, (η ισοπεδωτική θρησκεία των ταπεινών και παντοιοτρόπως μειονεκτικών, καθώς και η ιδεαλιστική, “χύμα” αγάπη για όλους και για όλα δεν είναι κάτι που με αφορά προσωπικά, παρότι κατανοώ το ενδιαφέρον

των πολλών για αυτά τα φιλοσοφικά και ηθικά κατηγορήματα), λοιπόν, παρά την ανυπαρξία σε μένα θρησκευτικού συναισθήματος θα έβλεπα με πολλή χαρά μια ταινία ορθόδοξου ή νεοορθόδοξου προβληματισμού. Η Ορθοδοξία αποτελεί βασική παράμετρο της ελληνικής κοινωνίας και από αυτή την άποψη ενδιαφέρει όλους μας. Αρκεί η ορθόδοξη ταινία εκτός από ορθόδοξη να είναι και... ταινία! Στο Τεριρέμ δεν είναι η ύπαρξη ορθόδοξου προβληματισμού που με ενοχλεί, αλλά η ανυπαρξία κινηματογράφου που με εξοργίζει. Αλλά και η επιπολαιότητα στην προσέγγιση σοβαρών προβλημάτων-μια επιπολαιότητα που καταστρέφει ακόμα και την αρχική πρόθεση του δημιουργού, που τελικά γελοιοποιεί όχι μόνο τον κινηματογράφο αλλά και την Ορθοδοξία. Μπορεί να μην συμφωνώ ιδεολογικά με τον Ντράγιερ και τον Μπρεσόν, αλλά μένω εκστατικός μπροστά στο κολοσσιαίο ταλέντο τους και το βάθος και τη γνησιότητα μιας προβληματικής που δεν με αφορά προσωπικά. Είθε ο ελληνικός κινηματογράφος να αποκτήσει κάποτε τον δικό του Ντράγιερ».

Στο «Τεριρέμ», η γυναίκα ενός караγκιοζοπαίχτη αρρωσταίνει βαριά και χάνει τη φωνή της. Τα οράματα μιας γριάς, όμως, την οδηγούν στην ανακάλυψη οστών που ανήκαν σε Νεομάρτυρες, με τη βοήθεια δυο μοναχών και κατά την παρουσίαση (σε τρία βράδια) της παράστασης Θεάτρου Σκιών «Ο Καραγκιόζης και το Μαρτύριο του Χατζηδήμου», με τον ήρωα Χατζηδήμο να αρνείται να ασπαστεί τον Ισλαμισμό και να παραμένει πιστός στην Ορθοδοξία, ως Νεομάρτυρας. Παρά την αρνητική κριτική και τις γενικότερες σχετικές τοποθετήσεις απέναντι στην ταινία, είναι αλήθεια ότι στο σενάριό της, το ορθόδοξο στοιχείο έχει κυρίαρχη θέση και μάλιστα αρκετά διαφοροποιημένη, σε σχέση με το σύνολο των (σχετικής θεματικής) υπόλοιπων ελληνικών κινηματογραφικών ταινιών.

Η συσχέτιση, όμως, της κινηματογραφικής ταινίας «Τεριρέμ» με το Θέατρο Σκιών, μας υποχρεώνει να ερευνήσουμε και το ενδεχόμενο, μήπως το θρησκευτικό στοιχείο αναπτύσσεται πιο αποτελεσματικά στην περίπτωση της τέχνης του Καραγκιόζη, αλλά και του Θεάτρου Σκιών, γενικότερα, στις παγκόσμιες, αισθητικές και φιλοσοφικές διαστάσεις του.

B'

Με βάση τα παραπάνω, το Θέατρο Σκιών θα μας απασχολήσει πιο πολύ ως θέαμα και αισθητική, με αναπόφευκτη συνέπεια το ρεπερτόριό του να θιχτεί συμπληρωματικά, αντιπροσωπευτικά και πιο ενδεικτικά.

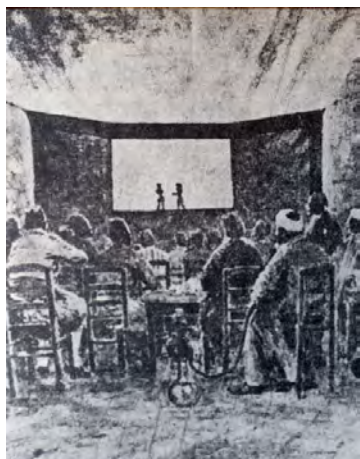
Η πανάρχαια και καταξιωμένη τέχνη του Θεάτρου Σκιών διακρίνεται, πρώτα από όλα, για τον **«αυτόφωτο»** χαρακτήρα της, διότι είναι μία τέχνη που φωτίζεται εκ των έσω και όχι από κάποια εξωτερική φωτεινή πηγή. Αυτός ο εσωτερικός φωτισμός είναι η ουσιαστική προϋπόθεση για την εμφάνιση της σκιάς πάνω σε ένα τεντωμένο και επίπεδο πανί, εξαιτίας της παρουσίας ενός **«αντικειμένου»** ανάμεσα στο πανί και στην πηγή του φωτός. Το **«αντικείμενο»** αυτό μπορεί να είναι έμψυχο ή άψυχο. Στην πρώτη περίπτωση, έχουμε να κάνουμε με σωματικό θέατρο με τη συνοδεία συχνά και κάποιων αντικειμένων, ενώ στη δεύτερη περίπτωση το κυρίαρχο άψυχο αντικείμενο είναι η

φιγούρα.

Οι φιγούρες είναι κατασκευασμένες από διάφορα υλικά (δέρμα, χαρτόνι, πλαστικό κτλ.) και αποτελούνται από δύο ή πιο πολλά κομμάτια, οι αρθρώσεις των οποίων ενώνονται μεταξύ τους με τέτοιο τρόπο, ώστε να επιτυγχάνεται η κίνησή τους. Οι φιγούρες αυτές εμψυχώνονται από τον ανθρώπινο λόγο και κινούνται πάνω στη φωτισμένη οθόνη με τη βοήθεια ειδικών λαβών. Σύμφωνα με τις περιγραφές αυτές, μπορούμε αμέσως να διακρίνουμε τα τρία θεμελιώδη γνωρίσματα, μέσα από τα οποία οριοθετείται και προσδιορίζεται η τέχνη του Θεάτρου Σκιών. Τα γνωρίσματα αυτά είναι τα εξής: α) Η σκιά, β) Η δισδιάστατη απεικόνιση των αντικειμένων (κυρίως της φιγούρας) και γ) Ο ζωοποιός λόγος, που εμψυχώνει τα άψυχα αντικείμενα και δίνει ζωή στη φιγούρα (ανιμισμός).

Η ιστορία του Θεάτρου Σκιών έχει «ρίζες» που χάνονται μέσα στα βάθη των αιώνων. Η σκιά συνοδεύει τον άνθρωπο από τη στιγμή που αυτός εμφανίζεται πάνω στη γη και, όπως έχει γράψει πολύ εύστοχα ο **Μενέλαος Λουντέμης**, «*όλοι οι λαοί είχαν φως κι όλοι οι άνθρωποι δάχτυλα. Απομένει τώρα να δούμε, ποιοι σταμάτησαν στο “παιχνίδι” και ποιοι προχώρησαν στο θέατρο, το “Θέατρο των Σκιών”*» (Μενέλαου Λουντέμη, Καραγκιόζης ο Έλληνας, εκδ. Δωρικός, Αθήνα 1981, σ. 28).

Για την καταγωγή, πάντως, αυτής της τέχνης ερίζουν η **Κίνα**, η **Ινδία** και η **Ελλάδα**. Τα μέχρι τώρα στοιχεία φαίνεται να δίνουν το προβάδισμα στους Κινέζους, οι οποίοι έχουν στην κατοχή τους την πρώτη γραπτή απόδειξη για παράσταση Θεάτρου Σκιών κατά τον 11ο αιώνα μ.Χ. στην Κίνα, σε μία χώρα, δηλαδή, στην οποία κυριαρχούσε ανέκαθεν το μαγικό στοιχείο του μυστικισμού και της αναζήτησης του υπερβατικού, κάτι που δικαιολογεί και την κυριαρχία του Θεάτρου Σκιών ως τέχνη ακροβατούσα ανάμεσα στο όνειρο και την πραγματικότητα.

Τη στιγμή, όμως, που οι Κινέζοι κατέχουν την πρώτη γραπτή μαρτυρία για την εμφάνιση του Θεάτρου Σκιών, στην ευρύτερη περιοχή της ανατολικής Μεσογείου υπάρχει επίσης μία πληθώρα ενδείξεων που αποδεικνύουν την αισθητική σχέση του Θεάτρου Σκιών με τον αρχαιοελληνικό πολιτισμό. Αυτές οι ενδείξεις αναφέρονται στην εναλλαγή του φωτός με το σκότος των Ελευσίνιων Μυστηρίων, στην περιγραφή του Σπηλαίου της πλατωνικής Πολιτείας, στα ομηρικά έπη και γενικότερα στην αρχαία ελληνική τέχνη και μυθολογία. Πρόκειται, όμως, για ενδείξεις σχετικές με την αισθητική του Θεάτρου Σκιών και όχι για αποδείξεις που να πιστοποιούν ιστορικά την καταγωγή του, μολονότι η έρευνα συνεχίζεται ακόμα (αν και χωρίς αξιόλογο αποτέλεσμα), με μόνο σημείο αναφοράς τη μαρτυρία του καραγκιοζοπαίχτη Δημήτρη Μόλλα (1917-1987), για κείμενα του 4ου αιώνα μ.Χ., με τα οποία πιθανολογείται η πιθανή προέλευση του Θεάτρου Σκιών από την ανατολική Μεσόγειο.

Είναι αλήθεια, πάντως, ότι οι σχετικοί θρύλοι για την καταγωγή του Θεάτρου Σκιών (στην Κίνα με την παλλακίδα του αυτοκράτορα Βου Τι, αλλά και στην **Προύσα** της Μικράς Ασίας με τον Οθωμανό Karagöz), αναφέρονται σε πρόσωπα που, μετά από το θάνατό τους, επανήλθαν στη ζωή ως δισδιάστατες σκιές, κάτι που επιβεβαιώνει το μυστικιστικό και υπερβατικό χαρακτήρα του Θεάτρου Σκιών, αλλά και δηλώνει ξεκάθαρα την ανθρώπινη πίστη για την αθανασία της ψυχής. Η παραπάνω αναφορά ερμηνεύει σαφώς το θρησκευτικό περιεχόμενο αυτής της τέχνης στην Άπω Ανατολή και γενικότερα σε ολόκληρη την Ασία, με τις ασιατικές παραστάσεις Θεάτρου Σκιών γύρω από τις ψυχές και τα πνεύματα των νεκρών προγόνων, τις θρησκευτικές παραδόσεις και τις διδαχές τους, την τοπική ιστορία τους, τους δαίμονες, τους μύθους και τους θρύλους τους.

Στην περίπτωση του νεοελληνικού Θεάτρου Σκιών, ωστόσο, είναι σαφές το πέρασμα του δραματολογίου σε ένα πιο «**εκκοσμικευμένο**» περιεχόμενο, κάτι που επιβεβαιώνεται και από το λαϊκό χαρακτήρα του. Η μετάβαση αυτή εντοπίζεται επί Τουρκοκρατίας, όταν οι οθωμανικές παραστάσεις Θεάτρου Σκιών κυριάρχησαν στην τότε καλλιτεχνική θεατρική ζωή, αφομοιώνοντας το κωμικό βυζαντινό μιμικό θέατρο και παρουσιάζοντας θεματικές θεολογικού περιεχομένου μόνο στον πρόλογό

τους. Ο θεολογικός πρόλογος έπαψε να υφίσταται στις παραστάσεις του νεοελληνικού Θεάτρου Σκιών, έτσι όπως αυτό εμφανίστηκε αμέσως μετά την ίδρυση του νεοελληνικού εθνικού κράτους, κατά το έτος 1830. Το νεοελληνικό Θέατρο Σκιών διαφοροποιήθηκε σταδιακά, όλο και πιο πολύ, από το αντίστοιχο οθωμανικό, αποβάλλοντας πλήρως τον πρόλογο του θρησκευτικού περιεχομένου, αποκτώντας έναν αμιγώς πλέον λαϊκό χαρακτήρα και κυρίως ενσωματώνοντας σιγά-σιγά τη θρησκευτική ελληνική παράδοση αφενός σε όλους τους χαρακτήρες των ηρώων του και αφετέρου στο ανανεωμένο, καινούριο και πλούσιο ρεπερτόριό του.

Μελετώντας, λοιπόν, τους χαρακτήρες και το δραματολόγιο του νεοελληνικού Θεάτρου Σκιών, διαπιστώνουμε ότι οι κωμικοί ήρωες της πολυεθνικής οθωμανικής αυτοκρατορίας και του πρώην πολυεθνικού οθωμανικού Θεάτρου Σκιών, διακρίνονται πλέον σε δύο νέες μεγάλες κατηγορίες: α) στους Έλληνες, οι οποίοι βρίσκονται από την πλευρά της καλύβας του Καραγκιόζη, και β) στους Τούρκους, οι οποίοι βρίσκονται από την πλευρά του σαραγιού.

Στους πρώτους, ανήκει πρωτίστως ο Καραγκιόζης, ο οποίος από

Οθωμανός ήρωας ταυτίζεται πια με το φτωχό Έλληνα, στο πλάι του Χατζηαβάνη (του φίλου του) και πολλών ακόμα ηρώων, οι οποίοι είτε δημιουργήθηκαν εκ των υστέρων, είτε προϋπήρχαν αποτελώντας μετεξέλιξη παλιών οθωμανικών ή ηπειρώτικων τύπων. Στη δεύτερη κατηγορία των Τούρκων, εντάσσονται ήρωες που εκπροσωπούν κυρίως την εξουσία στο πρόσωπο του Πασά, του Ταχίρ, του Βεληγκέκα κτλ., οι οποίοι, όμως, αντλούν την καταγωγή τους από την ηπειρώτικη παράδοση της αυλής του Αλή Πασά των Ιωαννίνων και όχι από την οθωμανική παράδοση του Karagöz της Κωνσταντινούπολης, στην οποία παράδοση δεν απεικονίζεται ποτέ η οθωμανική ή η τούρκικη εξουσία.

Η ανωτέρω διαφοροποίηση των χαρακτήρων του νεοελληνικού Θεάτρου Σκιών διέπεται από ένα ταξικό-κοινωνικό δίπολο (φτωχοί-πλούσιοι) και περισσότερο από ένα θρησκευτικό δίπολο (Χριστιανοί-Μουσουλμάνοι) με κριτήριο την αντίθεση της καλύβας με το σαράι. Οι ρίζες της διαφοροποίησης αυτής δεν μπορούν να αναχθούν στην κωμική οθωμανική παράδοση, παρά μόνο στην ηρωική ηπειρώτικη παράδοση του 19ου αιώνα (από την περιοχή της Ηπείρου και με επίκεντρο τα Ιωάννινα), σύμφωνα με την οποία ο Καραγκιόζης, κατά τον Τζούλιο Καΐμη, παραμένει πιστός στη χριστιανική πίστη και παρά τους διωγμούς του, στο κλασικό έργο της ηπειρώτικης σχολής «Ο Χριστιανομάχος».

Η ηπειρώτικη παράδοση επίσης δημιουργεί ήρωες ταυτισμένους με την Ρωμοσύνη, όπως είναι ο **Κατσαντώνης** ή ο **Μεγαλέξανδρος**, ο οποίος παρουσιάζεται ως ο **Χριστιανός**, που νικάει το καταραμένο φίδι, κατά τα πρότυπα του **Αγίου Γεωργίου**, αλλά και άλλων δρακοντοκτόνων. Τέλος, από την ηπειρώτικη σχολή προέρχονται τα λαογραφικά και τα ηρωικά έργα, τα οποία διέπονται από ένα έντονο θρησκευτικό συναίσθημα και περιεχόμενο. Με τον τρόπο αυτό, οι λαϊκοί καραγκιοζοπαίχτες ενέπλεξαν με μεγάλη επιτυχία τη λαϊκή θρησκευτική παράδοση στη συνολική δομή των καινούριων ηρωικών και λαογραφικών έργων τους, αφήνοντας στην άκρη τον αμιγώς θρησκευτικό οθωμανικό πρόλογο και εντάσσοντας, μέσα στην πορεία των παραστάσεών τους, τόσο τον Ιερό Κλήρο (ακόμα και σε καθαρά πρωταγωνιστικούς ρόλους, όπως π.χ. στο ηρωικό έργο «**Η Κρεμάλα του Πατριάρχη**»), όσο και το υπερβατικό στοιχείο, όπως με τον Άγγελο, που ανεβάζει στον ουρανό τις ψυχές του Γρηγορίου, του Διάκου και του

Κατσαντώνη ή σώζει τον Καραγκιόζη στην «Ορφανή της Χίου».

Στην ειδικότερη περίπτωση του Καραγκιόζη, είναι ξεκάθαρο ότι το νεοελληνικό Θέατρο Σκιών ταυτίζεται με τον «Καραγκιόζη», δηλαδή με τον κύριο πρωταγωνιστή των παραστάσεων του Θεάτρου Σκιών στο νεοελληνικό κράτος από το έτος 1830 μέχρι και σήμερα. Σχετικά με την καταγωγή του Καραγκιόζη, οι απόψεις είναι διχασμένες. Η προφορική παράδοση τον θέλει να ήταν υπαρκτό πρόσωπο και μάλιστα, κατά την επικρατέστερη άποψη, να

εργαζόταν επί Τουρκοκρατίας ως χτίστης στην Προύσα της Μικράς Ασίας. Πρόκειται για μία θεωρία που αναπτύσσεται κυρίως από την πλευρά των Τούρκων, για να υποστηριχθεί η τούρκικη καταγωγή του **Karagöz**, η οποία «συσχετίζεται» και με τον «τάφο» του.

Υπάρχει όμως και μία δεύτερη επιστημονικότερη θεωρία των αρχών του 20ού αιώνα και του Γερμανού ερευνητή Hermann Reich, σύμφωνα με την οποία ο Καραγκιόζης δεν είναι υπαρκτό πρόσωπο, αλλά έλκει την καταγωγή του από τους μίμους της ελληνιστικής, της ρωμαϊκής και της βυζαντινής εποχής, δηλαδή από τους κωμικούς ηθοποιούς του μιμικού θεάτρου, το οποίο άκμαζε μέχρι και την πτώση του Βυζαντίου. Η επιβολή της τέχνης του Θεάτρου Σκιών, ως κυρίαρχο θέαμα, στα χρόνια της Τουρκοκρατίας και στην Κωνσταντινούπολη, είχε ως αποτέλεσμα τη μετατροπή του μίμου σε φιγούρα, το πέρασμά του στο πανί του Θεάτρου Σκιών και σταδιακά τη μετεξέλιξή του αρχικώς στην οθωμανική φιγούρα του Karagöz και κατόπιν στη φιγούρα του νεοελληνικού Καραγκιόζη.

Έχουν αναφερθεί, επίσης, οι ομοιότητες του Καραγκιόζη με τους αριστοφανικούς ήρωες και κυρίως με τους δούλους του Αριστοφάνη (π.χ. με τον **Ξανθία** των «**Βατράχων**») από την αρχαιότητα, η σχέση του με τα πτωχοπροδρομικά κείμενα της μεσαιωνικής φιλολογίας και τέλος η συγγενείά του με το θυμόσοφο **Nasrettin Hodja** και ιδίως με τον **Αίσωπο**. Η σχέση του Αίσωπου με τον Καραγκιόζη προσδιορίζεται και μέσα από τη σχέση της ετυμολογίας των ονομάτων τους. **Το όνομα «Καραγκιόζης» προέρχεται από το τούρκικο «Karagöz» (Karagöz < από τις τούρκικες λέξεις: Kara=μαύρος + Göz=μάτι) και σημαίνει «Μαυρομάτης», όπως και ο Αίσωπος (αΐθω-ωψ) σημαίνει «Μαυρομάτης», δηλαδή ο «έχων μέλαν όμμα» σοφός άνθρωπος, ο οποίος δεν βλέπει με τα φυσικά μαύρα μάτια του αλλά με το νου του. Σε τελική ανάλυση πάντως, είναι πλέον δεδομένη η κοινή οθωμανική καταγωγή του Τούρκου Karagöz και του Καραγκιόζη από τον Karagöz των λαών της οθωμανικής αυτοκρατορίας.**

Σοβαρές διχογνωμίες έχουν εκφραστεί, τέλος, και για το ήθος του Καραγκιόζη και για το κατά

πόσο αποτελεί ο ίδιος θετικό πρότυπο για τους θεατές του. Είναι αλήθεια ότι ο Καραγκιόζης κατάγεται από τους αισχρούς και άσεμνους μίμους, εναντίον των οποίων είχε στραφεί η εκκλησιαστική ηγεσία από τον 4ο κιόλας αιώνα μ.Χ., ενώ επίσης και ο **Οθωμανός Karagöz διακρινόταν εξίσου από αισχρά και άσεμνα στοιχεία.**

Είναι, όμως, επίσης γνωστό ότι ο νεοελληνικός Καραγκιόζης είχε αρχίσει σταδιακά να ηθικοποιείται, χάρη κυρίως στις ρηξικέλευθες μεταρρυθμίσεις του πατρινού καραγκιοζοπαίχτη **Δημήτρη Σαρδούνη** από τα τέλη του 19ου αιώνα, αναπτύσσοντας ένα σεμνότερο, πατριωτικό και ταυτόχρονα κωμικό, νέο χαρακτήρα. Είναι σαφές, βεβαίως, ότι ο κάθε καραγκιοζοπαίχτης αφήνει τα προσωπικά δαχτυλικά του αποτυπώματα στον τρόπο παρουσίας του Καραγκιόζη, αλλά σε γενικές γραμμές ο Καραγκιόζης έχει καθιερωθεί να εμφανίζεται στο

πανί (με τον ιδεώδη τρόπο) ως ένας «**διαχρονικός επαναστάτης**», τόσο σε καιρό πολέμου (στην πρώτη γραμμή του πυρός πλάι στον Διάκο και τον Κατσαντώνη), όσο και σε καιρό ειρήνης (εναντίον της εξουσίας του Πασά και πάντα στην πρώτη γραμμή των κοινωνικών αγώνων υπέρ των φτωχών) με τα κωμικά του όπλα, τον πατριωτισμό του και κυρίως με την εξυπνάδα του.

Η σχέση επίσης του Καραγκιόζη με τη βυζαντινή παράδοση επισημάνθηκε για πρώτη φορά από την πένα του Φώτη Κόντογλου. Ο Κόντογλου, αρχικώς, είχε εκφραστεί, επανειλημμένα, με κολακευτικά λόγια για το Θέατρο Σκιών, για να τονίσει, κατόπιν, τη συγγένεια του Καραγκιόζη με τα βυζαντινά κείμενα του Θεόδωρου Πρόδρομου ή Φτωχοπρόδρομου. Η συγγένεια αυτή αναλύθηκε διεξοδικά, κατά τα επόμενα χρόνια, από τους Φωτιάδη και Χατζηφώτη, που εμβάθυναν ακόμα πιο πολύ στη σχέση του Καραγκιόζη με το βυζαντινό πολιτισμό. Τέλος, η ανωτέρω σχέση προσδιορίστηκε μέσα και από το δραματολόγιο του νεοελληνικού Θεάτρου Σκιών και κυρίως μέσα από τα ηρωικά και τα λαογραφικά έργα: Η αρχή είχε γίνει με την προαναφερθείσα ηρωική παράσταση της ηπειρώτικης σχολής του 19ου αιώνα, με τίτλο: «**Ο Χριστιανομάχος**», στην οποία ο Καραγκιόζης θα υποστεί διώξεις από τους Τούρκους, αλλά τελικά θα παραμείνει πιστός στον Ιησού Χριστό. Ο χαρακτήρας του όμως θα σφυρηλατηθεί κατόπιν ακόμα περισσότερο και μέσα από τα λαογραφικά έργα, με πιο αντιπροσωπευτική περίπτωση τη λαογραφική παράσταση: «**Ο Διάβολος Κουμπάρος**», στην οποία ο Καραγκιόζης παλεύει ανάμεσα στο Καλό και το Κακό, για να παραμείνει τελικά και πάλι πιστός στον Ιησού Χριστό, χάρη στη βοήθεια ενός Αγγέλου, ο οποίος δρα σαν ο «από μηχανής Θεός». Τέλος, υπήρξαν και πολλά έργα ειδικότερης αγιολογικής, βιβλικής ή πατερικής θεματικής, όπως, π.χ., η «Κασσιανή», η «Ιουδήθ» και «**Ο Θησαυρός του Θεού**».

Πέρα όμως και από το δραματολόγιο του νεοελληνικού Θεάτρου Σκιών, η πιο μεγάλη απόδειξη της στενής σχέσης του Καραγκιόζη με την ελληνική παράδοση δεν είναι άλλη από την εμφάνισή του, καθώς αυτός ο δύσμορφος λαϊκός ήρωας, ακόμα και κατά την εποχή της πρόσκαιρης οικονομικής ευημερίας, παρέμεινε σταθερά ξυπόλυτος στην παράγκα του, προτιμώντας να υποδείξει, έστω και συμβολικά, το σεβασμό και την πίστη του στις παραδόσεις, τα ήθη, τα έθιμα και τα ιδανικά του Γένους.

«ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ

ΣΤΟ ΠΑΛΑΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ
ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΠΑΤΡΩΝ»

Την Δευτέρα 17, την Τρίτη 18 και την Τετάρτη 19 Σεπτεμβρίου 2018, στις 9 το βράδυ και στα πλαίσια του Διεθνούς Φεστιβάλ Πάτρας, θα παρουσιαστούν στο Αίθριο του Παλαιού Δημοτικού

Νοσοκομείου Πατρών, τρεις παραστάσεις κουκλοθεάτρου και μία παράσταση Θεάτρου Σκιών. Αναλυτικότερα:

Δευτέρα 17 Σεπτεμβρίου 2018, ώρα 21.00:

Θα παρουσιαστεί μία κωμωδία παραδοσιακού κουκλοθεάτρου, με τίτλο: «Το Σπίτι του Μυστηρίου», με τον Μάκη Μουρελάτο και τον Θωμά Αθ. Αγραφιώτη. Αμέσως μετά το κουκλοθέατρο, ακολουθεί παράσταση Καραγκιόζη, με τίτλο: «Ο Καραγκιόζης εναντίον του Μινώταυρου», με το Θέατρο Σκιών του πατρινού καραγκιοζοπαίχτη Κωνσταντίνου Λαλιώτη.

**Τρίτη 18 & Τετάρτη 19
Σεπτεμβρίου 2018**, ώρα 21.00: Θα

παρουσιαστεί παράσταση κουκλοθεάτρου, με τίτλο: «Θησέας και Μινώταυρος».

Παίζουν οι κουκλοπαίχτες: **Μάκης Μουρελάτος, Θωμάς Αθ.**

Αγραφιώτης και Κωνσταντίνος Λαλιώτης

Σενάριο της παράστασης «Θησέας και

Μινώταυρος»: Θωμάς Αθ. Αγραφιώτης

Κατασκευαστής κούκλας στην παράσταση «Θησέας

και Μινώταυρος»: Μάκης Μουρελάτος

Κατασκευαστής κούκλας και σκηνικών παραδοσιακού

κουκλοθεάτρου: **Φώτης Πλέσσας**

Κατασκευάστρια σκηνικών στην παράσταση

«Θησέας και Μινώταυρος»: **Ελευθερία**

Αλεξανδράτου

Μουσική στην παράσταση «Θησέας και

Μινώταυρος»: Δημήτρης Αθανασιάδης και

Γιώργος Δρίτσας

Τραγούδι: **Δώρα Βέτσου**

Κατασκευή κουστουμιών και σκηνής:

Μαρία Μουρελάτου

Βοηθός Σκηνής: **Άννα-Κοραλία**

Σακαρετσάνου

"ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΞΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ"

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ

ΑΓΩΓΗ
ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ
ΟΡΟΦΩΝΙΑ
του Πάνου Κατετανίδη

Στοιχεία του χρωματισμού που συνδέονται με το ύψος της φωνής

Οι υψηλοί τόνοι. Με αυτούς που αντιπροσωπεύουν τις μεγάλες συχνότητες εκφράζεται συνήθως πεποίθηση, ενδιαφέρον, θάρρος, ειλικρίνεια, αποφασιστικότητα.

Οι πολύ υψηλοί τόνοι. Οι πολύ μεγάλης συχνότητας τόνοι, συνδυασμένοι με μικρό πλάτος δονήσεων, χρησιμοποιούνται από γκρινιάρηδες, μέγαιρες, ευερέθιστα πρόσωπα, καθώς και για την

έκφραση υστερικών καταστάσεων.

Οι μεσαίοι τόνοι, σε συνδυασμό με το διανοητικό, αντανακλούν τους σκοπούς και τις προθέσεις του ομιλούντα και εκφράζουν αμφιβολία, αναποφασιστικότητα, αδιαφορία, ειρωνεία, σκέψη, σταθερότητα πνεύματος.

Οι χαμηλοί τόνοι, συνδυασμένοι με το συγκινητικό, εκφράζουν καταστάσεις φόβου, κατάθλιψης, ντροπής, δειλίας.

Με χαμηλή δε φωνή οι ίδιοι τόνοι εκφράζουν σοβαρότητα, δύναμη χαρακτήρα, αγνότητα, θρησκευτικότητα, εκμυστήρευση.

Οι ψιθυριστοί τόνοι. Αυτούς τους χρησιμοποιούμε για την έκφραση καχυποψίας, μίσους, απατηλής διάθεσης, χαιρεκακίας, ερωτισμού κτλ..

Το ανέβασμα φανερώνει τη βαθμιαία ανύψωση του τόνου από το χαμηλότερο, ίσαμε τον πολύ υψηλό, σε μία ποικιλία εντάσεων, π.χ.:

Αχαχούχα!

Το κατέβασμα, η βαθμιαία πτώση του τόνου από τον πολύ υψηλό ίσαμε τον πολύ χαμηλό σε μία ποικιλία εντάσεων, χρησιμοποιείται για την έκφραση μεταμέλειας, κατάπτωσης, αναγνώρισης πλάνης ή λάθους, πικρίας, συγκρατημένου πόνου κτλ., π.χ.:

Βρε, καλώς τα παιδιά!

Το κλειδί σημαίνει το ορισμένο τονικό ύψος, που γύρω από αυτό μιλάει ένα άτομο. Καθορίζεται από το βασικό του τόνο (βλ. έκταση φωνής), συνδέεται δε άμεσα και εκφράζει το χαρακτήρα του. Το κλειδί, π.χ., του δυναμικού, του τολμηρού ή του ευκατάστατου είναι συνήθως μεγαλύτερης συχνότητας, από κείνο του αδύναμου, του κακομοίρη ή του δειλού.

Στοιχεία του χρωματισμού που συνδέονται με την ποιότητα της φωνής

Χροιά. Η χροιά (βλ. ποιότητα φωνής) είναι αποκαλυπτική του χαρακτήρα εκείνου που μιλάει, ή του υποδουμένου από κάποιον προσώπου που μπορεί να είναι κυνικό, ζηλότυπο, ύπουλο, μεμψίμοιρο, καχύποπτο, θρασύ, δειλό, μισάνθρωπο, υποχόνδριο, ερωτιάτικο, αλαζονικό, φαντασμένο, σατανικό κτλ..

Εκφράζει δε η χροιά όλες τις συγκινησιακές καταστάσεις του όποιου χαρακτήρα ή τύπου, από τη χαρά ίσαμε τον πόνο, αναγκάζοντας τη φωνή να πάρει την ανάλογη ένταση, ζεστασιά, γλύκα, οξύτητα, μελωδία, παγερότητα, σκληράδα, στυφότητα, στρογγυλότητα, λειψότητα ή απαλότητα.

Στοιχεία του χρωματισμού που συνδέονται με τον τονισμό

Η ισοπέδωση σημαίνει την ισότονη εκφορά των λέξεων ορισμένης φράσης για λόγους σκοπιμότητας. Χρησιμοποιείται συνήθως στις παρενθετικές φράσεις (βλ. παρένθεση), σε εκείνες που επαναλαμβάνονται πολλές φορές στο ίδιο κείμενο, στην έκφραση παγερότητας, ατονίας, ακινησίας, αμηχανίας, απώλειας αισθήσεων και ακόμα για την απόδοση απόκοσμων ή εξωλογικών όντων και στοιχείων, με μία ποικιλομορφία στο ρυθμό, την ένταση και το ύψος της φωνής, π.χ.:

Νομίζετε!

Τρεις αδερφάδες είμαστε κι οι τρεις κακογραμμένες... Δημοτικό

Πουλάκια είναι κι ας κελαηδούν, πουλάκια είναι κι ας λένε... Δημοτικό

Δεν μπορεί να είναι δυνατόν... Όπου να 'ναι θα καταλάβουν την πλάνη τους οι δικαστές μου και θα γλιτώσω το θάλαμο των αερίων. Τσέσμαν

Καμπύλη λέμε την εναλλαγή του τονικού ύψους, που ανέρχεται ή κατέρχεται κλιμακωτά κατά το τέλος της λέξης, της περιόδου ή της φράσης. Και η μεν ανερχόμενη καμπύλη εκφράζει θετικότητα, πρόκληση, παραίνεση, επιθετικότητα, χλεύη, προειδοποίηση, σαρκασμό, αίτηση απάντησης, η δε κατερχόμενη εκφράζει απορία, κατάπληξη, αβεβαιότητα, ικεσία, υποχώρηση, άμυνα, πειθαναγκασμό, συμμόρφωση, π.χ.:

Αόριο; Θα 'ρθετε; Κάμε γρήγορα! (για την ανερχόμενη)

Πάτερ ημών, ο εν τοις ουρανοίς, αγιασθήτω το όνομά Σου... (για την κατερχόμενη)

Η περισπωμένη αποτελείται από την ένωση των δύο καμπύλων, είναι πολύπλοκότερη από κείνες και αποδίδει συνήθως διφορούμενες έννοιες, αμφίρροπες τάσεις και καταστάσεις σκοτεινές, π.χ.:

Να ζει κανείς ή να μη ζει...

Η παύση (βλ. λέξη), σαν μορφή έμφασης, είναι ένα τέχνασμα που χρησιμοποιείται, για να προκαλέσει, με τα όσα την ακολουθούν, εντύπωση, έκπληξη, ή για να εκφράσει ειρωνεία, ύβρη, σιχαμάρα, ευθυμία, φρίκη, ή για να δείξει, σαφέστερα, σωματικό άγχος, ψυχικό πόνο, κλονισμό ή θάνατο από άμεσο ή έμμεσο γεγονός ή μέσο.

Έμφαση είναι η ηχητική προβολή της λέξης ή των λέξεων, που από αυτές εξαρτάται το νόημα της φράσης, για την αποτελεσματικότερη απόδοση της τελευταίας. Η προβολή αυτή, που υπακούει σε μία εσώτερη υπαγόρευση και εκφράζει μία τεχνική σκοπιμότητα, χαρακτηρίζει

το μέτρο της κατανόησης του εκτελεστή, κι εκδηλώνεται άλλοτε με βραδύτερη και βαρύτερη φωνή, άλλοτε με δυνατότερη και άλλοτε με διακεκομμένη.

Το κυμάτισμα που απορρέει από το ρυθμό και σχετίζεται με το λύγισμα της φράσης, αποτελείται από τρεις ή περισσότερες καμπύλες. Εξαρτάται δε από το βαθμό της εντασιακής απόχρωσης των λέξεων, που προβάλλονται ανάλογα με τη νοηματική αξία τους και εκφράζει ιδέες συγγενικές και συγκινησιακές καταστάσεις ομόκεντρες και σαφείς. Χρησιμοποιείται στην απαγγελία, στο ποιητικό θέατρο και γενικότερα σε ό,τι συνδέεται με τη μουσική του λόγου.

Γλίστρημα λέμε τη μετάβαση από τη συλλαβή μίας λέξης στην αμέσως υψηλότερη, χωρίς να διακόψουμε την ήχησή της, για τη διασάφηση πολύπλοκων νοημάτων, για το ξεχώρισμα των λεπτών αποχρώσεων σε ιδέες συγγενικές ή για την αποσαφήνιση μίας δύσκολης έννοιας.

Διάστημα λέμε την ύστερα από παύση απότομη εκφορά μίας συλλαβής, μίας λέξης ή μίας φράσης, σε υψηλότερο τόνο από την προηγούμενή της, για λόγους σκοπιμότητας. Ο βαθμός δε της τονικής διαφοράς εξαρτάται από την επιδιωκόμενη εντύπωση και χρησιμοποιείται σε όλες τις φράσεις, σε εισαγωγικά ή ανάμεσα από δύο παύλες (βλ. στίξη), για την ακριβέστερη μεταβίβαση ενός συγκεκριμένου σκοπού ή για το ξεκαθάρισμα μίας άποψης και σε περιπτώσεις που υπαγορεύει το ίδιο το κείμενο, π.χ.:

Ποιος είναι ο ένοχος; Αυτός! Αυτό δεν θα μαθευτεί ποτέ!

Διευορκονόματε ετη χρήση του διαστήματος, όταν υατέχουμε αηόραυτα το υρειδί.

Αιώρηση. Με αυτή εννοούμε την ιδιόμορφη ήχηση μίας φράσης, που με το τελείωμα ή τη διακοπή της να φαίνεται σαν ξεκρέμαστη, υπαγορεύεται συνήθως από το νόημα ή μαντεύεται από το αίσθημα και είναι απαραίτητη για την παραγωγή μίας εντύπωσης από υπολογισμό, σκοπιμότητα, φροντίδα ή ενδιαφέρον, στις φράσεις με αποσιωπητικά (βλ. λέξη), ή για να προκαλέσει μία αμφιβολία, να χαρακτηρίσει μία έλλειψη, να παρουσιάσει ένα κενό ή να καταδηλώσει αστάθεια, αβεβαιότητα, δισταγμό, σε πολλές άλλες.

Σταυάτο. Τούτο σημαίνει τη συλλαβιστή εκφορά μίας λέξης ή φράσης για λόγους σκοπιμότητας, εντυπωσιασμού, διευκρίνισης, παρουσίασης, απειλής, ειρωνείας, κατανόησης κτλ., π.χ.:

Κατάλαβέ το!

Στοιχεία του χρωματισμού που συνδέονται με την τοποθέτηση της φωνής

Τεχνητή μετατόπιση της φωνής προς τη μύτη. Μετατοπίζουμε θεληματικά το σημείο πρόσκρουσης του ηχητικού ρεύματος προς τις ρινικές κοιλότητες, για την έκφραση ματαιοδοξίας, έπαρσης, κουφότητας, επιδεκτικότητας φανταστικών επιτευγμάτων ή προσόντων, αλαζονείας κτλ..

Τεχνητή μετατόπιση της φωνής προς το λάρυγγα. Μετατοπίζουμε θεληματικά τη φωνή προς το λάρυγγα, για να εκφράσουμε καταστάσεις ερωτισμού, ηδυνάθειας κτλ..

Για περισσότερη άσκηση διαβάζουμε όλες τις πρόζες, με συμπλέγματα δύο, τριών και τεσσάρων συμφώνων, με ένα από τα παραπάνω συναισθήματα κάθε φορά και ύστερα τις ακόλουθες μορφοποιημένες φωνητικές ενότητες.

Νέο караγκιοζοθεάτρο στη Σαλαμίνα

Ο δικός μας ήρωας ο Καραγκιόζης με την παρέα του θα ταξιδέψει τους θεατές του σε ζούγκλες, πλανήτες, ξένες χώρες και χωριά, σε κρίσιμες ιστορικές στιγμές και πολλές άλλες περιπέτειες μοιράζοντας τη χαρά, το γέλιο, την αισιοδοξία και τον αγώνα για ένα καλύτερο αύριο.

Ευχάριστη είδηση ήταν η λειτουργία ενός νέου караγκιοζοθεάτρου στη Σαλαμίνα από τον караγκιοζοπαίχτη **Παναγιώτη Χατζηαναγνώστου**, ο οποίος με πολύ μεράκι έστησε τον μπερντέ του και είναι έτοιμος να συστήσει στους παραθεριστές της Σαλαμίνας την τέχνη του, όπως παλιά, σε μια σταθερή σχεδόν καθημερινή βάση.

Ο Παναγιώτης έπαιξε όλο το καλοκαίρι κάθε Πέμπτη, Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή και ώρα έναρξης 9:00 μ. μ..

Το θερινό θεατράκι του είναι επί της Λεωφόρου Ιπποκράτους (απέναντι από τα Κ.Ε.Π.).

Κάθε μέρα, νέο έργο!
Τιμή εισιτηρίου: 3,50 €

Η εξωτερική όψη του θεάτρου του Παναγιώτη Χατζηαναγνώστου

ΤΕΥΧΟΣ: 121 (Μάρτιος 2018)

**ΕΞΩΦΥΛΛΟ: «Ελευθερία ή Θάνατος» του
Αγγελου Αλιμπέρτη**

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΕΛΙΔΩΝ: 27

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Δύο παραστάσεις για την ενίσχυση του Σωματίου
(2-3)

Πρακτικά του 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου “Ένα
σπίτι για τον Καραγκιόζη”: Τάκης Μαζαράκης
(4-6)

«Φονική Αποθέωση. Κάθε βράδυ, νέο έργο: Έργο
Έβδομο (7/7)» του Θωμά Αθ. Αγραφιώτη (7-9)

«Αγωγή του Λόγου: Ορθοφωνία» του Πάνου
Καπετανίδη (10-12)

«Ιστορικές Μνήμες» του Άγγελου Αλιμπέρτη (13)

«Ο θάνατος του στρατηγού Καραϊσκάκη» στην
Θεσσαλονίκη (13)

Μία χρήσιμη παρέμβαση-Μία απάντηση (14)

«Αθηναϊκή Απόκρεω: Το Κουκλοθέατρο και οι...
Καραγκιοζοπαίχτες» του Τάσου Κούζαρου (15-17)

«Περί Παιδείας: Το Κουκλοθέατρο στη Σύγχρονη
Εκπαίδευση» της Μαρίας Καραγγελή (18-19)

28 Μάρτη: Παγκόσμια Μέρα Θεάτρου Σκιών (20-
21)

Ταξίδια στο χρόνο (21)

Καραγκιοζοσταυρόλεξο: Λύση τεύχους

120-Καραγκιοζοσταυρόλεξο (22-23)

“Ο Ντούμπας έχει κέφια”. Σκίτσα του Κώστα

Ντούμπα (24-27)

ΤΕΥΧΟΣ: 122 (Απρίλιος 2018)

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: «Καλό Πάσχα!»

του Πάνου Καπετανίδη

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΕΛΙΔΩΝ: 23

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Δεύτερη παράσταση για την ενίσχυση του
Σωματίου (2)

7ο Φεστιβάλ Καραγκιόζη Νέας Ιωνίας (3)

Πρακτικά του 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου
“Ένα σπίτι για τον Καραγκιόζη”: Θωμάς Αθ.

Αγραφιώτης (4-6)

Έκθεση Φιγούρας Θεάτρου Σκιών Ντίνου

Θεοδωρόπουλου (1890-1975) (6)

«Από τον Θερσίτη στον... Τσοπανάκο» του Τάσου

Κούζαρου (7-9)

«Για την Παγκόσμια Ημέρα Ποίησης» του Θωμά

Αθ. Αγραφιώτη (10)

Αφιέρωμα στο Βλάκα (11)

«Αγωγή του Λόγου: Ορθοφωνία» του Πάνου

Καπετανίδη (12-13)

«Ο Καραγκιόζης μας: Ευρετήριο Τευχών (101-

125) Α': 101-105» του Θωμά Αθ. Αγραφιώτη

(14-15)

Αφιέρωμα στον Καραγκιοζοπαίχτη Αβραάμ

Αντωνάκο (16)

100 χρόνια του «Σωματίου Ελλήνων Ηθοποιών»

(17)

Ταξίδια στο χρόνο (17)

Καραγκιοζοσταυρόλεξο: Λύση τεύχους

121-Καραγκιοζοσταυρόλεξο (18-19)

“Του Μπαρμπούτη τα καμώματα”. Σκίτσα του

Νίκου Μπαρμπούτη (20-23)

ΤΕΥΧΟΣ: 123 (Μάιος 2018)

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: «7ο Φεστιβάλ Καραγκιόζη Νέας

Ιωνίας» του Πάνου Καπετανίδη

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΕΛΙΔΩΝ: 28

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

7ο Φεστιβάλ Καραγκιόζη Νέας Ιωνίας (2)

Πρακτικά του 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου “Ένα
σπίτι για τον Καραγκιόζη”: Κώστας Καζάκος (3-4)

«Ο Κατσαντώνης: Μία εξάισια παράσταση υπέρ
του Πανελληνίου Σωματίου Θεάτρου Σκιών» του

Τάσου Κούζαρου (5-7)

«Αγωγή του Λόγου: Ορθοφωνία» του Πάνου

Καπετανίδη (8-10)

«Ο Καραγκιόζης μας: Ευρετήριο Τευχών (101-125) Β': 106-110» του Θωμά Αθ. Αγραφιώτη (19-21)

Γιορτάστηκε στο «Περί Σκιών» η Παγκόσμια Ημέρα Θεάτρου Σκιών (22)

Ταξίδια στο χρόνο (23)

Καραγκιοζοσταυρόλεξο: Λύση τεύχους 122-Καραγκιοζοσταυρόλεξο (24-25)

Vantzo Κόμικ: «Πώς πέρασε το Πάσχα ο Καραγκιόζης» του Γιώργου Βάντζου (26-28)

ΤΕΥΧΟΣ: 124 (Ιούνιος 2018)

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: «Αφιέρωμα στον Φώτη Ράμμο» του Πάνου Καπετανίδη

«Ο Καραγκιοζοπαίχτης Ντίνος Θεοδωρόπουλος (1890-1975) και το Θέατρο Σκιών της Πάτρας & της Δυτικής Ελλάδας: Εισαγωγή» του Θωμά Αθ. Αγραφιώτη (11-12)

«Πρόλογος» του Βασίλη Θωμόπουλου (Πρόεδρος Δημοτικής Βιβλιοθήκης-Πολιτιστικού Οργανισμού Δήμου Πατρέων) (12)

Στη μνήμη της Σοφίας Θεοδωροπούλου (12-13)

«Ο Καραγκιοζοπαίχτης Ντίνος Θεοδωρόπουλος (1890-1975) και το Θέατρο Σκιών της Πάτρας & της Δυτικής Ελλάδας: Παρουσίαση» του Βασίλειου Χριστόπουλου (13-18)

Το μήνυμα του ηθοποιού και σκηνοθέτη κ. Κωνσταντίνου Μαρκουλάκη, για την παρουσίαση του βιβλίου: «Ο καραγκιοζοπαίχτης Ντίνος Θεοδωρόπουλος (1890-1975) και το Θέατρο Σκιών της Πάτρας & της Δυτικής Ελλάδας (ως το 1940)» (18)

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΕΛΙΔΩΝ: 38

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

7ο Φεστιβάλ Καραγκιόζη Νέας Ιωνίας (2)

Παραστάσεις-Αφιέρωμα στην Ευρωπαϊκή Ιστορία
και Λογοτεχνία: Πρόσκληση Ενδιαφέροντος (3)

Πρακτικά του 2ου Πανελλήνιου Συνεδρίου
“Ένα σπίτι για τον Καραγκιόζη”: Κώστας
Γεωργουσόπουλος (4-9)

«Τριανδρία του Πατρινού Θεάτρου Σκιών:
Μίμαρος-Βασίλαρος-Θεοδωρόπουλος: Η Ιστορική
Αλήθεια» του Θωμά Αθ. Αγραφιώτη (10-19)

«Αγωγή του Λόγου: Ορθοφωνία» του Πάνου
Καπετανίδη (20-23)

«Ο Καραγκιόζης μας: Ευρετήριο Τευχών (101-
125) Γ': 111-115» του Θωμά Αθ. Αγραφιώτη (24-
26)

«Η ζωγραφική του Σπαθάρη επισκέφτηκε το σπίτι
του Μπουζιάνη» του Πέτρου Γελάτσора (26-27)

Εργαστήριο Σύγχρονου Θεάτρου Σκιών (27-29)

Ταξίδια στο χρόνο (30)

«Δέκα χρόνια χωρίς τον Βάγγο» του Πάνου
Καπετανίδη (31)

«Το στερνό του αντί» του Γιάννη Χατζή (32)

Ένα γλυκό e-mail από τη θεατρολόγο, ερευνήτρια
Ανθούλα Χοτζάκογλου (33)

«18/5/2018: Παγκόσμια Ημέρα Μουσείων» της
Μένιας Σπαθάρη (33)

Καραγκιοζοσταυρόλεξο: Λύση τεύχους
123-Καραγκιοζοσταυρόλεξο (34-35)

“Ο Ντούμπας έχει κέφια”. Σκίτσα του Κώστα
Ντούμπα (36-38)

ΤΕΥΧΟΣ: 125 (Ιούλιος-Αύγουστος 2018)
ΕΞΩΦΥΛΛΟ: «Καλό Καλοκαίρι» του Πάνου
Καπετανίδη
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΕΛΙΔΩΝ: 32

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

«Ο Καραγκιόζης έβαλε φράγκικα;» του Θωμά Αθ.
Αγραφιώτη (2-3)

Το Πρόγραμμα του Φεστιβάλ του Μ.Ν.Ε.Π. και
του Π.Σ.Θ.Σ. (4)

«Φτιάξτε το δικό σας... Πολυθέαμα» του Τάσου
Κούζαρου (4-5)

Πρακτικά του 2ου Πανελλήνιου Συνεδρίου “Ένα
σπίτι για τον Καραγκιόζη”: Αναστασία Μανδάλα
(6-7)

7ο Φεστιβάλ Καραγκιόζη Νέας Ιωνίας:
Φωτορεπορτάζ από το Φεστιβάλ (8-10)

7ο Φεστιβάλ Καραγκιόζη Νέας Ιωνίας: Φώτης
Ράμμος (11)

«Της Τέχνης τα Φαρμάκια» (12)

Η UNESCO αναγνωρίζει για πρώτη φορά την
επιστροφή των Γλυπτών του Παρθενώνα (13)

«Πέθανε ο μικρός Ανδρέας: 5 Ιούνη 2018» του
Πάνου Καπετανίδη (13)

«“Ο Καραγκιόζης Αστροναύτης” στο
Γιαννιτσοχώρι Ηλείας» του Θωμά Αθ. Αγραφιώτη
(14)

«Ο Ηθοποιός Χάρρυ Κλυνν: Δέκα Σταθμοί» του
Θωμά Αθ. Αγραφιώτη (15-18)

Περί Σκιών: «Το Θέατρο Σκιών και τα
παραδοσιακά ξεχασμένα επαγγέλματα» (19)

«Οι Ηρωικοί Δούλοι: Από τον Αριστοφάνη στον
Καραγκιόζη...» του Αγάπιου Αγαπίου (19)

«Αγωγή του Λόγου: Ορθοφωνία» του Πάνου
Καπετανίδη (20-21)

«Ο Καραγκιόζης μας: Ευρετήριο Τευχών (101-
125) Δ': 116-120» του Θωμά Αθ. Αγραφιώτη
(22-25)

Ταξίδια στο χρόνο (26)

Καραγκιοζοσταυρόλεξο: Λύση τεύχους
124-Καραγκιοζοσταυρόλεξο (27-28)

“Του Μπαρμπούτη τα καμώματα”. Σκίτσα του
Νίκου Μπαρμπούτη (29-32)

ΕΦΥΓΕ Η ΑΝΝΟΥΛΑ ΤΗΣ “ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ” Της Κάτιας Σαββίδου

Η χθεσινή ημέρα, αλλά και η 24η Αυγούστου, ήταν πολύ δύσκολες για μένα. Η αδελφική μου φίλη, η Άννα Αγαθοκλέους, που τα τελευταία οχτώ χρονιά είχα την ευθύνη της, έφυγε, στα 78 της χρόνια, μετά από 10 δύσκολα, για εκείνη, χρόνια. Με την Αννούλα, γνωριζόμαστε από το 1982, βρεθήκαμε μαχόμενες για τα κοινά στην Νεάπολη και τα Εξάρχεια, μέσα από τις γραμμές του ΠΑΣΟΚ και του **Πολιτιστικού Συλλόγου Νεάπολης-Εξαρχείων “Η Γειτονιά”**, για την πατρίδα μας, αλλά και τη συνοικία που υπεραγαπούσαμε. Έντιμος, ηθικός, εργατικός και ενθουσιώδης άνθρωπος, με βαθιά χριστιανική πίστη, η Άννα στεκόταν

στο πλευρό κάθε ανθρώπου, που δυσκολευόταν, σαν αληθινή φίλη και συντρόφισσα, ήταν όμορφη παρέα και πολύ-πολύ αξιοπρεπής και περήφανη. Πρόσφερε σε όλους και αρνιόταν να δεχτεί ανταπόδοση.

Έχω ολόκληρη ζωή και αμέτρητες φωτογραφίες να τη θυμάμαι. Χόρευε το ωραιότερο τσιφτετέλι, που έχω δει. Τα δύσκολα άρχισαν, μαζί με την κρίση, όταν το 2010 άρχισε να ξεχνά όχι τους φίλους της και όσα αγαπούσε, αλλά εκείνα που την πλήγωναν, τη μικρή σύνταξή της, που δεν έφτανε πια για το νοίκι και την οικονομική της αδυναμία, που όμως σε κανέναν από τους φίλους δεν παραδεχόταν. Το 2012, της έγινε έξωση και αφού λιγοστοί φίλοι, η εκκλησία του Αγίου Νικολάου Πευκακίων και οι κοινωνικοί λειτουργοί καταφέραμε να τη στεγάσουμε

σε οίκο ευγηρίας, ανέλαβα εγώ, ελλείπει συγγενών, να τη φροντίζω. Από το 2014, κατοικούσε στο υπέροχο γηροκομείο της Μητρόπολης Νέας Ιωνίας, όπου τη φρόντιζαν με τον καλύτερο τρόπο. Όμως, στα τέλη του 2015, έσπασε το πόδι της και δεν θέλησε, από τότε, πεισματικά να ξαναπερπατήσει, μένοντας κατάκοιτη για τρία ολόκληρα χρόνια. Τον τελευταίο μήνα, άρχισε η αντίστροφη μέτρηση και προχθές το βράδυ, μας εγκατέλειψε, για άλλους ουρανούς. Θα σε θυμόμαστε, Αννούλα, έχεις πολλούς αγαπημένους φίλους εκεί που πας. Σίγουρα, θα σε υποδεχθούν με αγάπη. Να μας νοιάζεσαι, συγγνώμη, αν καμιά φορά βαρυγκόμησα για κάτι ή αν κοντράρισα το πείσμα και την περηφάνια σου. Πάντα, η αγάπη, μεταξύ μας, ήταν μεγάλη και αληθινή.

Η εξόδιος ακολουθία, για την Αννούλα, εψάλη στον Ιερό Ναό Αγίου Στεφάνου Νέας Ιωνίας, απέναντι από το νοσοκομείο Αγία Όλγα, την Τρίτη 28/8/2018 και ώρα 13.00.

ΔΗΛΩΣΗ ΠΡΟΕΔΡΟΥ:

"Και εκ μέρους του Πανελλήνιου Σωματείου Θεάτρου Σκιών (Καραγκιοζοπαιχτών), επιβεβαιώνω τα λεγόμενα της Κάτιας, για τον αξιαγάπητο, ακέραιο χαρακτήρα της Άννας. Τη γνωρίσαμε στη συνεργασία με το Σύλλογο "Γειτονιά", στα 20 χρόνια της αγαστής συνεργασίας μας.

Θα τη θυμόμαστε ΟΛΟΙ με αγάπη. Ας είναι ελαφρύ το χώμα που θα τη σκεπάζει".

Κάτια Σαββίδου: "Αποχαιρετώντας την Αννούλα, Παναγιώτη μου, έχουμε να θυμόμαστε τόσα πολλά. Δεν είχε λείψει από κανένα φεστιβάλ. Αγαπούσε πολύ όλους σας και ευχαριστιόταν τόσο πολύ τις παραστάσεις. Τα πρώτα χρόνια, μαγειρεύε μεζεδάκια και τα έφερνε στο θεατράκι και μετά το τέλος των παραστάσεων, με τα μπουζουκάκια της νέας γενιάς, στήναμε γλεντάκια. Πόσοι μας έφυγαν από τότε... Ο Σωτήρης, ο Νίκος... Σταματώ, γιατί βούρκωσα".

Φθινοπωρινές
ΛΑΪΚΕΣ ΒΡΑΔΙΕΣ
ΜΕ ΤΟΝ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗ
Στις γειτονιές του Δήμου
Κερατσινίου - Δραπετσώνας
Έναρξη ώρα 7:30 μ.μ.
Παίζει ο **Πάνος Καπετανίδης**
www.karagkiozis.com

Παρασκευή 31/8 & Σάββατο 1/9
Λιμανάκι Αλκιδίων
Διπλά στο εργοστάσιο ΔΕΗ - Χαραυγή

Τετάρτη 5/9 Πλατεία Πόντου
Χαραυγή - Σικράτους & Παλαιολόγου

Τετάρτη 6/9 Πλατεία Ευγένειας
Προικοννησου & Τραπεζούντος

Πέμπτη 10/9 Πλ. Περραιβού
Περραιβού & Καπετάν Ζαχαρία

Σάββατο 22/9 Πλατεία Κρήτης
Σαλαμίνος & Σικελιανού

Κυριακή 23/9 Πλ. Φιλίας των λαών
Μπέρτου & Μπαλή (Πεζόδρομος του Δημοτικού σχολείου)

Σάββατο 29/9 Πλατεία Κύπρου
Εναντι Δημαρχείου Κερατσινίου

ΚΑΘΕ ΦΟΡΑ
ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟ ΕΡΓΟ
ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ

ΤΑΞΙΔΙΑ
ΣΤΟ
ΧΡΟΝΟ

ΜΕΣΑ ΑΠΟ
ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
«Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ
ΜΑΣ»

100 τεύχη
πριν:

Τεύχος 26,
Αύγουστος 2009,

«Έχασε τελικά τη μάχη ο Μάνθος Αθηναίος. Ένα χρόνο μετά το θάνατο του Βάγγου, 50 μέρες μετά το θάνατο του Ευγένιου Σπαθάρη, ένας ακόμη μεγάλος δάσκαλος του Θεάτρου Σκιών, ο Μάνθος Αθηναίος, έφυγε από τη ζωή, τα ξημερώματα της Κυριακής 28 Ιούνη, σε ηλικία 84 ετών, ύστερα από σύντομη νοσηλεία στον “Ερυθρό Σταυρό”».

http://www.karagkiozis.com/AYGOYSTOS_09.pdf

Γράψτε μας:

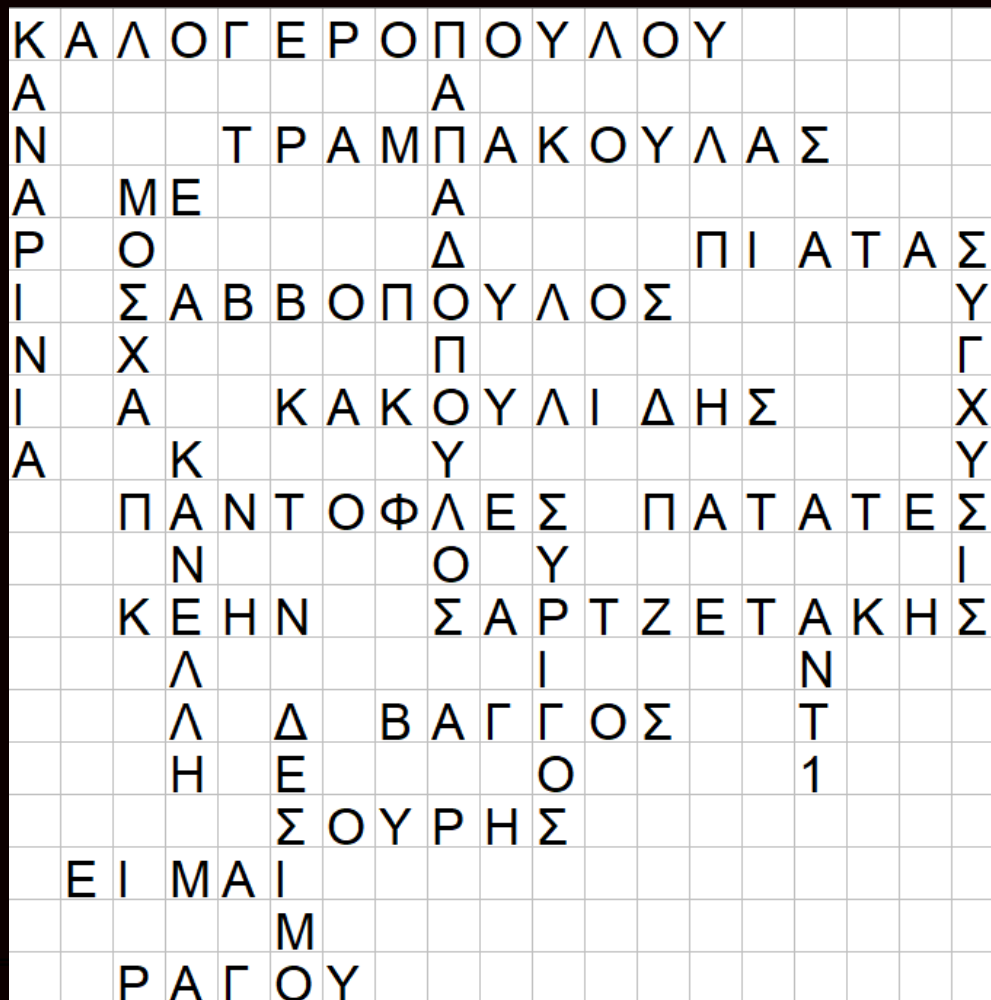
**Ένα άρθρο, τις σκέψεις σας,
τις ιδέες σας.**

Μέχρι τις 20 κάθε μήνα.

Αποστολή στο:

somateiokaragkiozh@gmail.com

ΔΩΡΙΣΤΕ ΜΙΑ ΦΙΓΟΥΡΑ

σαν συλλεκτική στο αρχείο του Σωματείου.

Όσα μέλη ή φίλοι του Σωματείου, έχουν την ικανότητα να κατασκευάζουν φιγούρες, σκηνικά, ρεκλάμες ή έχουν στην κατοχή τους υλικό σχετικό με το Θέατρο Σκιών (συλλεκτικό ή καινούργιας κατασκευής), καλούνται να ενισχύσουν το Ιστορικό Αρχείο του Σωματείου, κάνοντας μια τέτοια δωρεά

Συμβάλλετε στην οικονομική στήριξη του Σωματείου!

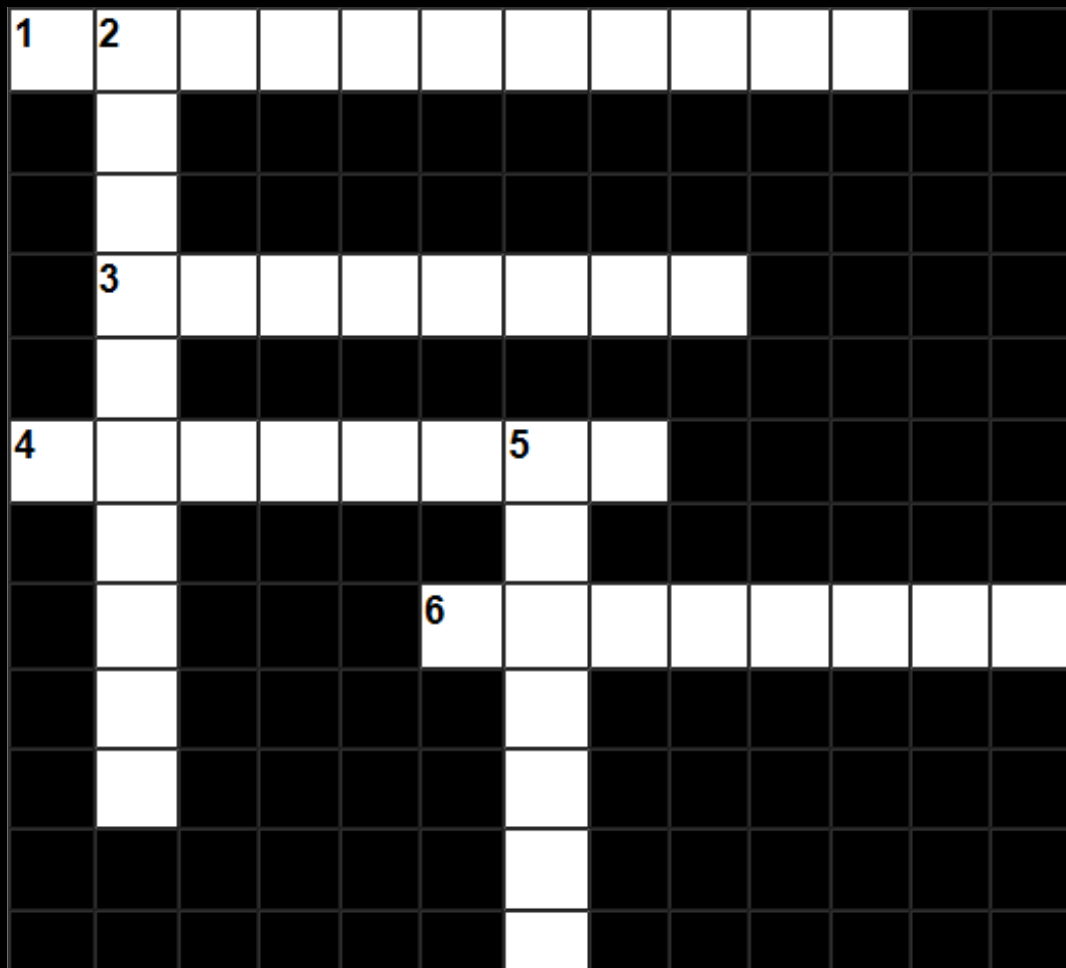
Κάνετε κατάθεση

στην Τράπεζα Eurobank, αριθμός λογαριασμού:

IBAN: GR0802600620000170200632294

Καραγκιοζο-σταυρόλεξο Τεύχος 126

"ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΣΤΟΥΣ ΑΕΡΗΔΕΣ"

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. Ανοίγει το Φεστιβάλ με τον "Καραγκιόζη στην Σελήνη"
3. Γάλλος συγγραφέας, από τον οποίο είναι εμπνευσμένος ο "Δια της βίας Γιατρός"
4. Δράμα εμπνευσμένο από δυτικό μεσαιωνικό θρύλο
6. Παρουσιάζει το "Ιστορικό ΟΧΙ του Σαράντα"

ΚΑΘΕΤΑ

2. Κλείνει το Φεστιβάλ με τον "Αόρατο Άνθρωπο"
5. "Ο Καραγκιόζης έβαλε...;"

ΒΡΑΔΙΕΣ ΑΘΗΝΑΪΚΟΥ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗ

ΣΤΟ ΠΑΛΑΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΣΤΗΝ ΠΛΑΚΑ (ΟΙΚΙΑ ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ)

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ

ΑΝΤΩΝΗ ΜΟΛΛΑ

Από το Θέατρο Σκιών Αλιμπέρτη

140 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ
& 70 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ
ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
21/9/18
"ΟΙ ΔΥΟ
ΛΟΡΔΟΙ"
Κωμωδία

ΣΑΒΒΑΤΟ 22/9/18
"ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ"
Α' ΜΕΡΟΣ

Ηρωικό δράμα
(Άνω των 10 ετών)

ΚΥΡΙΑΚΗ 23/9/18
"ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ"
Β' ΜΕΡΟΣ

Ηρωικό δράμα
(Άνω των 10 ετών)

ΩΡΑ ΕΝΑΡΞΗΣ 7.30 μ.μ.
ΤΙΜΗ ΕΙΣΙΤΗΡΙΟΥ 6 ΕΥΡΩ

Το θέατρο Σκιών Αλιμπέρτη πραγματοποιεί στην αυλή του Παλαιού Πανεπιστημίου τριήμερο αφιέρωμα στον κορυφαίο καραγκιοζοπαίχτη της Αθηναϊκής Σχολής του Καραγκιόζη Αντώνη Μόλλα.

Ο Άγγελος Αλιμπέρτης παρουσιάζει τη φινετσάτη κωμωδία του "Βέβαια και Μάλιστα" και τον θρυλικό "Κατσαντώνη" του Αντώνη Μόλλα σε ΔΥΟ ΜΕΡΗ.

“Ο Ντούμπτας έχει κέφια”

Σκίτσα του Κώστα Ντούμπα

Καραγκιόγη! Σε βλέπω με
βαλίτσα!

Τρέχω, μαλαχάνα,
για τα Σπαθάρια!!!

Μωρέ, θα πάω στο
φεστιβάλ να κάμω και
καντάδα!

Θα φωνάξω
και τη
μαμά μου!!!

**Αδερφέ μου!
Θα πιάσουμε
και τα
ζεϊμπέκικα!**

**Ορέ, μανούλαμ!
Θα του φέρου
χυροβολιαά!!!**

Σας περιμένουμε
όλοι, στα
Σπαθάρεια, να
φάμε, να πιούμε
και νηστικοί να
κοιμηθούμε!!!

3-8

Σεπτεμβρίου

ώρα: 20:00

Είσοδος
Ελεύθερη

ΣΠΑΘΑΡΕΙΑ 2018

19^ο

**ΦΕΣΤΙΒΑΛ
ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΚΙΩΝ**

«Σκιών καμώματα με φωτεινά τραγούδια»

Μουσικοθεατρική
«καραγκιοζέικη» παράσταση
με ζωντανή ορχήστρα
αφιερωμένη στο Δάσκαλο,
Ευγένιο Σπαθάρη.

Ιδέα – σκηνοθεσία: **Τάκης Βαμβακίδης – Φωτεινή Σαββατιανού.**
Κείμενα μπερντέ: αποσπάσματα από το έργο του Δάσκαλου, «Ο γάμος του Μπάρμπα-Γιώργου».

Τραγούδι: **Φωτεινή Σαββατιανού.**

Πιάνο: **Θάνος Μπένος.**

Τραγούδι – κιθάρα: **Πασχάλης Τσέρνας.**

Κρουστά: **Βλαδίμηρος Πέτσας.**

Μπουζούκι: **Νίκος Κατσίκης**

Στον μπερντέ: **Ανδρέας Καμπύλης.**

Το ρόλο του Καραγκιόζη ενσαρκώνει ο Τάκης Βαμβακίδης

ΜΟΥΣΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΚΙΩΝ «ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΣΠΑΘΑΡΗΣ»

Οδός Βορείου Ηπείρου 27 & Μεσογείων – 15126 ΜΑΡΟΥΣΙ
Τηλ. 210 – 6127245, Fax: 210 – 6127253

e-mail: spathario@yahoo.gr
www.karagiozismuseum.gr

Δήμος Αμαρουσίου
Διεύθυνση Αθλητισμού & Πολιτισμού

ΜΟΥΣΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΚΙΩΝ «ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΣΠΑΘΑΡΗΣ»

3-8

Σεπτεμβρίου

ώρα: 20:00

Είσοδος
Ελεύθερη

ΣΠΑΘΑΡΕΙΑ 2018

19^ο

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΚΙΩΝ

Δήμος Αμαρουσίου
Διεύθυνση Αθλητισμού & Πολιτισμού

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Ο Δήμαρχος Αμαρουσίου, κ. Γιώργος Πατούλης, ο Αντιδήμαρχος Αθλητισμού και Πολιτισμού, κος Βαγγέλης Κάββαλος και το Μουσείο Θεάτρου Σκιών «Ευγένιος Σπαθάρης» του Δήμου Αμαρουσίου, έχουν την τιμή να σας προσκαλέσουν στα «Σπαθάρεια 2018» που διοργανώνονται από τις 3 μέχρι και τις 8 Σεπτεμβρίου, ώρα 19:30.

Το 19° Φεστιβάλ Θεάτρου Σκιών, που έχει σαν στόχο την προβολή και διατήρηση της ελληνικής παραδοσιακής τέχνης του Καραγκιόζη, θα πραγματοποιηθεί στον αύλειο χώρο του Μουσείου, (Οδός Βορείου Ηπείρου 27 & Μεσογείων – Κοκκινιά Αμαρουσίου).

Το πρόγραμμα των Σπαθαρείων, φέτος, εκτός από τις εξαιρετικές παραστάσεις εκλεκτών καλλιτεχνών του ελληνικού θεάτρου σκιών, περιλαμβάνει και μία μοναδική μουσικοθεατρική παράσταση αρμονικά δεμένη με τα καμώματα του αγαπημένου μας Καραγκιόζη, τον οποίο ερμηνεύει ο ηθοποιός Τάκης Βαμβακίδης, μαθητής του Δάσκαλου στην έμπυχη εκδοχή του λαϊκού ήρωα.

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ
Γιώργος Πατούλης

Ο ΑΝΤΙΔΗΜΑΡΧΟΣ
Βαγγέλης Κάββαλος

Δήμος Αμαρουσίου
Διεύθυνση Αθλητισμού & Πολιτισμού

Πρόγραμμα

19°

ΦΕΣΤΙΒΑΛ
ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΚΙΩΝ

Δευτέρα 3/9 – ώρα 19:30

ΕΝΑΡΞΗ ΦΕΣΤΙΒΑΛ

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΔΗΜΑΡΧΟΥ κ. ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΤΟΥΛΗ

Ώρα 20:00

«Σκιών καμώματα με φωτεινά τραγούδια»

Μουσικοθεατρική «καραγκιοζέικη» παράσταση με ζωντανή ορχήστρα αφιερωμένη στο Δάσκαλο, Ευγένιο Σπαθάρη.

Ιδέα – σκηνοθεσία: Τάκης Βαμβακίδης – Φωτεινή Σαββατιανού.

Τρίτη 4/9 – ώρα 20:00

Παράσταση θεάτρου σκιών από τον Σωκράτη Κοτσορέ με τίτλο:

«Ο Ιάσοντας και η Αργοναυτική εκστρατεία»

Τετάρτη 5/9 – ώρα 20:00

Παράσταση θεάτρου σκιών από τον Νίκο Μπαρμπούτη με τίτλο:

«Το στοιχείο της πόλης»

Πέμπτη 6/9 – ώρα 20:00

Παράσταση θεάτρου σκιών από τον Κώστα Σπυρόπουλο με τίτλο:

«Ο Καραγκιόζης Οικολόγος και το μαγικό δένδρο»

Παρασκευή 7/9 – ώρα 20:00

Παράσταση θεάτρου σκιών από τους Κώστα και Μπάμπη Μακρή με τίτλο:

«Η γέννηση του Κολλητηριού»

Σάββατο 8/9 – ώρα 20:00

Παράσταση θεάτρου σκιών από τον Γιάννη Νταγιάκο με τίτλο:

«Ο Καραγκιόζης και τα επτά θηρία»

